

Den Polske Republiks Forfatning af 2. April 1997

Oversat til dansk af Michael Hardenfelt (www.hardenfelt.dk)

Indholdsfortegnelse

Indledning og principper for oversættelsen	Side 2
Kommentarerne til den polske Forfatning	Side 4
Den Polske Republiks Forfatning, præambel	Side 5
Den Polske Republiks Forfatning	Side 6
Polsk-dansk ordliste over love som er angivet i noterne til oversættelsen	Side 61

Indledning og principper for oversættelsen

Nærværende oversættelse af den polske Forfatning er foretaget i forbindelse med et etårigt gæsteophold på jurastudiet ved Warszawas Universitet. Da jeg blev klar over at der ikke var foretaget en oversættelse af den polske forfatning til dansk besluttede jeg at det var en opgave som faldt fint i tråd med kurserne i forfatningsret samt statsretshistorie. Undervejs kastede jeg mig også over opgaven med at oversætte den danske Grundlov til polsk, og jeg er meget taknemmelig for det engagement og den hjælp jeg i den forbindelse fik fra mine undervisere.

Der er i det væsentlige tale om en ordret oversættelse, og teksten er således i mindst muligt omfang fortolket af oversætteren. Det har nogle steder medført konstruktioner som ikke lyder helt flydende på dansk, men hensigten har ikke været at præsentere at præsentere et formfuldendt dansk – det ville efter min mening ikke være muligt uden fortolkninger af kildeteksten. I enkelte tilfælde vil en ordret oversættelse dog føre til uklarheder i den danske udgave eller til at oversættelsen afviger så meget fra danske sprognormer at den bliver meget vanskelig tilgængelig, og i sådanne tilfælde har jeg modificeret teksten let af hensyn til tydeligheden og læsbarheden. Jeg er imidlertid fuldt ud klar over farerne for fejlfortolkninger i sådanne tilfælde, og sådanne modifikationer er derfor kun blevet foretaget efter at have konsulteret den engelske og tyske oversættelse samt lærebøger indenfor polsk forfatningsret.

Ved oversættelse skal der imidlertid hele tiden træffes valg, og disse valg kan altid blive genstand for diskussion. specielt fordi den officielle engelske udgave holder sig meget nært til originalteksten. Den polske forfatning er skrevet i et moderne og lettilgængeligt sprog, og jeg har søgt at fastholde denne stil i den danske udgave, i det omfang det har kunnet lade sig gøre samtidig med en fastholdelse af loyaliteten for kildeteksten. Hermed fastholder jeg de principper som er lagt ved den officielle oversættelse til henholdsvis engelsk og tysk.

Jeg vil gerne takke Cand. Jur. Annemette Juul Jørgensen for gennemlæsning af oversættelsen. Annemette påpegede i den forbindelse en lang række uklarheder ved oversættelsen, og i de fleste tilfælde har jeg valgt at oplyse disse uklarheder ved hjælp af fodnoter. Oversættelsen er tilgængelig i en version uden noter, men for at undgå fejlfortolkninger anbefales det at konsultere den mere omfattende version med såvel sproglige som fortolkende noteapparat.

www.hardenfelt.dk

Kommentarerne til den polske forfatning.

Nærværende kommentarer til den polske forfatning tjener flere formål. En række er noter leverer sproglige uddybninger, som kan være nødvendige for at undgå misforståelser i forbindelse med de tvetydigheder der uundgåeligt vil forekomme i forbindelse med oversættelse til et andet sprog. Med henblik på at lette søgningen af originalmateriale er de polske betegnelser for en række begreber og love endvidere angivet i fodnoterne.

Endvidere har jeg i begrænset omfang indsat fortolkende noter. Disse fortolkende noter er ikke systematiske, og valg af emnefelt er udtryk for hvad der har interesseret mig i særlig grad. Jeg har endvidere holdt mig til at uddybe de forhold som er specifikke for Polen. Der er således i meget begrænset omfang lavet kommentarer til menneske- og frihedsrettigheder, hvor domsmaterialet dels er begrænset på grund af den relativt korte tid Forfatningen har været i kraft i Polen, dels er der tale om internationalt kendte begreber, som vil kunne fortolkes lettere ved hjælp af andre kilder.

Kommentarerne er leveret på baggrund af en række polske lærebøger i forfatningsret (primært skrevet af Leszek Garlicki samt Piotr Winczorek, begge professorer i forfatningsret ved Warszawas Universitet) samt en domssamling fra Forfatningsdomstolen under redaktion af prof. Marek Zubik. Den væsentligste inspirationskilde har dog været overværelsen af en forelæsningsrække i forfatningsret af dr. Ryszard Piotrowski fra Warszawas Universitet. Det som dr. Piotrowskis forelæsninger måske manglede i struktur blev fuldt ud opvejet af en helt usædvanlig indlevelse og fordybelse i stoffet.

Jeg er selvfølgelig klar over min egen ufuldkommenhed, og vil være taknemmelig for alle kommentarer til såvel oversættelse som noteapparat.

Michael Hardenfelt,
november 2010

Den Polske Republiks Forfatning

af 2. April 1997

Som offentliggjort i Den Polske Republiks Lovtidende 16. juli 1997 med senere ændringer

I agtelse af vort Fædrelands eksistens og fremtid,
som i 1989 genvandt muligheden for suveræn
og demokratisk bestemmelse om sin skæbne,
vi, Det Polske Folk – alle Republikkens borgere,
såvel de som tror på Gud
som kilde til sandhed, retfærdighed, det gode og smukke,
såvel som de som ikke deler denne tro,
og udleder disse universelle værdier fra andre kilder,
lige i rettigheder og pligter overfor
det fælles gode – Polen,
taknemmelige overfor vores forfædre for deres arbejde, for kampen
for uafhængighed betalt ved enorme ofre, for kulturen
rodbunden i den kristne arv
folket og generelle menneskelige værdier
idet vi henholder os til de bedste traditioner fra den Første
og Anden Republik,
forpligtede, til at videregive fremtidige generationer alt,
som er værdifuldt af det over tusindårige udbytte,
forenede af fællesskabets bånd med vores landsmænd spredte
overalt i verden,
bevidste om nødvendigheden af samarbejde med alle lande for
den Menneskelige Families bedste,
opmærksomme på de bitre erfaringer fra de tider, hvor grundlæggende
friheder og menneskerettigheder blev krænket i vort Fædreland,
med det stærkeste ønske om for altid at garantere borgernes
rettigheder,
og sikre omhu og effektivitet i de handlinger som udføres
af de offentlige institutioner,
i anerkendelse af vores ansvar for Gud
eller for vores samvittighed,
indstifter vi Den Polske Republiks Forfatning
som den grundlæggende ret i staten,
med grundlag i respekt for frihed og retfærdighed,
samarbejde mellem myndighederne, social dialog samt
subsidiaritetsprincippet som styrker borgernes rettigheder
og deres lokale fællesskaber.
Alle, som til den Tredje Republiks gode
vil anvende denne Forfatning,
påkaldet vi, for at de gøre dette, idet de lægger vægt på at bevare
menneskets
medfødte værdighed,
hans ret til frihed og pligt til solidaritet med andre,
og respekten for disse principper skal ligge som et urokkeligt princip
for
Den Polske Republik.

Kapitel I Republikken

Artikel 1

Den Polske Republik er alle borgernes¹ fælles gode².

Artikel 2

Den Polske Republik er en demokratisk retsstat³, som virkeliggør principperne om social retfærdighed⁴.

Artikel 3

Den Polske Republik er en enhedsstat⁵.

Artikel 4⁶

1. Den øverste magt i Den Polske Republik tilhører Folket⁷.
2. Folket udøver magten gennem sine repræsentanter eller direkte⁸.

Artikel 5⁹

Den Polske Republik våger over sin uafhængighed og sit territoriums ukrænkelighed, sikrer frihed, menneske- og borgerrettigheder samt

borgernes sikkerhed, våger over den nationale arv samt sikrer naturbeskyttelse i overensstemmelse med principperne for bæredygtig udvikling¹⁰.

Artikel 6

1. Som er en kilde til det polske folks identitet, kontinuitet og udvikling skaber Den Polske Republik betingelser for udbredelse af og for lige adgang til kulturgoder.
2. Den Polske Republik yder hjælp til at polakker bosat i udlandet kan bevare deres forbindelse med den nationale kulturarv.

Artikel 7

Myndighedernes repræsentanter¹¹ handler med udgangspunkt i loven¹² og indenfor dennes rammer.

Artikel 8

1. Forfatningen er den øverste lov¹³ i Den Polske Republik.
2. Forfatningens bestemmelser finder direkte anvendelse¹⁴, med mindre Forfatningen foreskriver det anderledes.

¹ "Alle borgerne" forbyder diskrimination af hensyn til race, oprindelse, formue og andet.

² Konceptet "fælles gode" stammer fra kristen filosofi. Artikel 1 fastslår at staten er til for borgernes skyld.

³ Begrebet "demokratisk retsstat" udvikles af domstolene, specielt den Polske Forfatningsdomstol, men der er lånt kraftigt fra andre landes fortolkninger af begrebet, specielt fra den Tyske Forfatningsdomstol. Begrebet inkluderer b. la. Lighed for loven, princippet om borgernes tillid til staten, beskyttelse af rettigheder.

⁴ „social retfærdighed” tolkes i sammenhæng med "demokratisk retsstat" og inkluderer en forpligtelse til solidaritet med svagere stillede borgere.

⁵ Ingen del af Polen har kompetence til at optræde som en selvstændig stat. Polen kan ikke omdannes til en forbundsstat. Dette er ikke til hinder for vidtrækkende lokalt selvstyre.

⁶ Artiklen fastslår overordnet at Polen er en stat ledet efter demokratiske principper.

⁷ "Folket" er alle borgerne samlet, og altså ikke en del af befolkningen.

⁸ Direkte magtudøvelse sker ved folkeafstemninger og folkeligt lovgivningsinitiativ.

⁹ Artiklen understreger hvilke grundlæggende opgaver der påhviler staten.

¹⁰ Principperne for bæredygtig udvikling fastsat ved den økologiske konference i Rio de Janeiro, 1992.

¹¹ Ordret: organer, i betydningen alle statsinstitutioner som har kompetence til at træffe beslutninger, uanset niveauet for disse beslutninger

¹² Ingen offentlig myndighed kan tage en beslutning uden at være specifikt bemyndiget ved lov

¹³ Andre love og bestemmelser må ikke være i modstrid med Forfatningen. Det er diskutabelt om EU lovgivningen kan være i modstrid med Forfatningen.

¹⁴ Alle offentlige organer skal tage hensyn til Forfatningen, og love skal fortolkes med hensyntagen til Forfatningen. Det er diskutabelt om andre end Forfatningsdomstolen kan erklære en lov for at være i modstrid med Forfatningen.

Artikel 9

Den Polske Republik overholder den for Republikken forpligtende¹⁵ internationale lov¹⁶.

Artikel 10¹⁷

1. Den Polske Republiks samfundsorden baserer sig på opdelingen i og ligevægten mellem den lovgivende magt, den udøvende magt og den dømmende magt.
2. Den lovgivende magt forestås af Sejmen og Senatet, den udøvende magt af Den Polske Republiks Præsident og Ministerrådet¹⁸ og den dømmende magt af domstolene og tribunaler¹⁹.

Artikel 11

1. Den Polske Republik garanterer friheden til at danne politiske partier og lade disse fungere aktivt. Politiske partier organiserer sig på basis af frivillighed²⁰ og lighed for polske borgere²¹ med henblik på at øve indflydelse på statens politik ved hjælp af demokratiske metoder²².

¹⁵ Vedrører internationale aftaler som er ratificeret af Polen

¹⁶ Artiklen er såvel en erklæring til omverdenen om at Polen respekterer international lov som et direktiv til nationale polske institutioner om at overholde sådan lov.

¹⁷ Opdelingen i den udøvende, lovgivende og dømmende magt ses ikke som et lukket katalog. Der eksisterer andre magtbaser som ikke kan henføres til en af de 3 traditionelle magter, fx. Ombudsmanden, Det Øverste Kontrolkammer og Det Nationale TV- og Råd.

¹⁸ Ministerrådet består af medlemmerne af regeringen. Må ikke forveksles med EU's Ministerråd.

¹⁹ De to tribunaler, ordret: Forfatningstribunalet og Statstribunalet, er i det følgende oversat til henholdsvis Forfatningsdomstolen og Rigsretten

²⁰ Frivillighed udelukker kollektiv indmeldelse i et politisk parti.

²¹ En række borgere er i henhold til Forfatningen afskåret fra medlemskab af et politisk parti. Det indbefatter Præsidenten, en række ledende personer i statsadministrationen og alle dommere.

²² Forudsætningen for at blive accepteret som et politisk parti er ønsket om at øve indflydelse på statens politik, og forudsætningen for at være beskyttet af retten til at

2. Der er offentlig indsigt i finansieringen af politiske partier.

Artikel 12

Den Polske Republik garanterer friheden til at danne fagforeninger, sociale og erhvervsfaglige organisationer af landbrugere, sammenslutninger, borgerbevægelser og andre frivillige foreninger og stiftelser samt friheden til at lade disse fungere aktivt.

Artikel 13²³

Politiske partier og andre organisationer som i deres programmer påberåber sig totalitære metoder og handlingsudøvelse med rod i nazismen, fascismen eller kommunismen, og også sådanne som i deres program eller aktiviteter opildner til eller accepterer race- eller etnisk had, anvendelse af vold med henblik på at overtage magten eller øve indflydelse på statens politik, eller som fastsætter en hemmelig struktur eller medlemskab, er forbudte²⁴.

Artikel 14

Den Polske Republik garanterer pressefrihed²⁵ og frihed for andre medier²⁶, som tjener til social kommunikation.

danne et parti er, at dette foregår ved demokratiske metoder. I henhold til Forfatningens Art. 188, punkt 4 afgør Forfatningsdomstolen om et politisk parti overholder kravene til at blive defineret som et sådant.

²³ Fastsætter undtagelser fra artikel 11 og 12.

²⁴ For politiske partners vedkommende nedlægges forbud af Forfatningsdomstolen (Forfatningen, artikel 188) og for andre organisationers vedkommende af de almindelige domstole.

²⁵ Pressefriheden indeholder et forbud mod præventiv censur

²⁶ I henhold til artikel 54 tillades det at koncessionere radio og tv.

Artikel 15

1. Organiseringen af lokalområderne i Den Polske Republik sikrer decentralisering af den offentlige myndighed²⁷.
2. Statens grundlæggende opdeling i lokalområder, som tager hensyn til sociale, økonomiske og kulturelle bånd²⁸, samt sikrer lokalområdernes evne til at gennemføre offentlige opgaver²⁹, fastsættes ved lov³⁰.

Artikel 16

1. På basis af loven udgør indbyggerne i de grundlæggende lokalområder³¹ et selvstyrende fællesskab.³²
2. Det kommunale³³ selvstyre deltager i udøvelsen af den offentlige myndighed. Det kommunale selvstyre handler i eget navn og på eget ansvar under udførelsen af de opgaver som tilkommer det indenfor lovens rammer og som er en væsentlig del af de offentlige opgaver³⁴.

²⁷ I praksis er lokaladministrationen opdelt i 2.478 kommuner, 379 powiater med meget forskelligt befolkningsgrundlag og 16 regioner (województwo), som i størrelse svarer til en dansk region.

²⁸ Disse krav sikrer mod vilkårlighed ved fastsættelsen af det kommunale og regionale selvstyres geografiske grænser.

²⁹ Offentlige opgaver inkluderer offentlige og lovbundne lokale serviceydelser, administrative opgaver pålagt af centraladministrationen samt lokale opgaver som de lokale myndigheder selv påtager sig.

³⁰ Lov af 5. Juni 1998 om det regionale selvstyre, Lov af 5. Juni 1998 om powiaternes selvstyre og Lov 8. Marts 1990 om det kommunale selvstyre af.

³¹ De grundlæggende lokalområder defineres ved lov. Det er pt. kommuner, powiater og regioner.

³² Det er således ikke muligt at oprette lokale områder (distrikter) som styres af centralregeringen.

³³ Ordret: territoriale. Omfatter kommuner, powiater og regioner.

³⁴ "en væsentlig del af de offentlige opgaver" betyder at centralregeringen ikke blot kan overlade enkelte og ubetydelige opgaver til lokaladministrationen.

Artikel 17³⁵

1. Der kan ved lov skabes selvstyrende brancheorganer³⁶, som repræsenterer personer der udøver erhverv som nyder offentlig tillid og som står inde for en forsvarlig udøvelse af disse erhverv, indenfor de grænser som sættes af almenhedens interesser og beskyttelsen af disse³⁷.
2. Der kan ved lov ligeledes skabes andre slags selvstyrende enheder³⁸. Disse selvstyrende enheder må ikke gribe ind i den fri adgang til erhvervsudøvelse og ej heller begrænse adgangen til at påbegynde erhvervsvirksomhed.

Artikel 18

Ægteskabet som en forbindelse mellem en kvinde og en mand³⁹, familien, moderskab og forældreværdighed befinder sig under Den Polske Republiks beskyttelse og omsorg.

Artikel 19

Den Polske Republik skal drage særlig omsorg for veteraner fra kampene for uafhængighed⁴⁰, i særdeleshed krigsinvalid.

³⁵ De i artiklen omtalte selvstyrende organisationer er fastsat ved lov og må ikke forveksles med frivillige fagforeninger eller brancheorganisationer.

³⁶ Disse selvstyrende brancheorganisationer er juridiske personer som er udstyret med administrativ myndighed i forhold til egne medlemmer. Medlemskab er obligatorisk for erhvervets udøvere. Der eksisterer relativt mange af disse organisationer, fx for læger, advokater, notarer, sygeplejersker, statsautoriserede revisorer og lignende.

³⁷ Der er primært tænkt på brancherepræsentation for erhvervsvirksomheder. I praksis er det primært landbrugskamre der er omfattet af bestemmelsen.

³⁸ Der er her primært tænkt på grene indenfor industri og andre erhverv.

³⁹ Polygame eller homoseksuelle ægteskaber er således ikke omfattet af den polske Forfatnings definition af ægteskab.

⁴⁰ Dette omfatter både veteraner fra 2. Verdenskrig og civile aktivister som modarbejdede det kommunistiske styre.

Artikel 20

Fundamentet for den økonomiske struktur i Den Polske Republik er social markedsøkonomi⁴¹ baseret på frihed til erhvervsvirksomhed, privat ejendomsret samt solidaritet, dialog og samarbejde mellem samfundets parter⁴².

Artikel 21

1. Den Polske Republik beskytter ejendom⁴³ og retten til arv⁴⁴.
2. Ekspropriation er kun tilladelig når det sker af hensyn til offentlige formål og mod rimelig⁴⁵ erstatning.

Artikel 22

Begrænsninger i friheden til erhvervsvirksomhed er kun tilladelig på basis af lov, og kun når det er af væsentlig interesse for almenvellet.

Artikel 23

Fundamentet for landbrugsstrukturen i Polen er familiebruget. Dette princip skal ikke krænke bestemmelserne i artikel 21 og artikel 22⁴⁶.

Artikel 24⁴⁷

Arbejde befinder sig under Den Polske Republiks beskyttelse. Staten fører tilsyn med betingelserne for udførelsen af arbejde.

Artikel 25

1. Kirker og andre trossamfund⁴⁸ har lige rettigheder⁴⁹.
2. De offentlige myndigheder i Den Polske Republik skal være upartiske⁵⁰ med hensyn til religiøs overbevisning, verdensanskuelse og filosofisk overbevisning⁵¹ samt sikrer friheden til at udtrykke sådanne overbevisninger i det offentlige rum.
3. Forholdet mellem staten og kirkerne samt andre trossamfund udformes på baggrund af principperne om respekt for deres selvstændighed⁵² og hver enkeltes gensidige uafhængighed inden for sit eget område⁵³ samt ligeledes fælles tiltag til gode for menneskeheden og de fælles goder.
4. Forholdet mellem Den Polske Republik og den Katolske Kirke bestemmes ved international traktat⁵⁴

⁴¹ Begrebet "social markedsøkonomi" er nærmere defineret i selve artikel 20. Økonomien er baseret på blandingsøkonomi efter den model som har udviklet sig i Vesteuropa efter 2. verdenskrig.

⁴² Ved siden af de private virksomheder, som udgør fundamentet for erhvervsstrukturen, eksisterer også offentlige virksomheder.

⁴³ Beskytter både fysiske og juridiske personer samt statslig ejendom. Udlændinges ejendom er også omfattet af beskyttelsen

⁴⁴ retten til arv: garanterer arvelader retten til at disponere over sine midler efter sin død og beskytter formodentligt mod overdreven beskatning (arveafgift).

⁴⁵ Erstatning for eksproprieret ejendom skal svare til den reelle handelsværdi.

⁴⁶ Uanset at familiebruget udgør fundamentet for landbrugsstrukturen er det ikke tilladeligt at forhindre større landbrug i at opstå, i særdeleshed ikke ved forbud mod handel eller ved ekspropriation.

⁴⁷ Staten er pålagt en række beskyttelsesforanstaltninger i forhold til personer som udfører arbejde, primært lønnede arbejdstagere. Disse forpligtelser udvikles i artiklerne 65-67.

⁴⁸ Om en religiøs organisation betegnes "kirke" eller "trossamfund" er alene betinget af dens egen definition.

⁴⁹ Rettigheder og pligter som vedrører en kirke eller trossamfund skal vedrøre alle kirker/ trossamfund.

⁵⁰ Upartiskhed kan ikke fortolkes som neutralitet. Myndighederne må ikke foretrække en anskuelse frem for en anden.

⁵¹ De offentlige myndigheder skal ses som institution, mens den enkelte borger er i henhold til Forfatningens artikel 53 sikret trosfrihed, også selv om vedkommende er ansat i den offentlige administration.

⁵² Kirker og trossamfund kan uden indblanding fastsætte egne interne regler, kodekser og statutter, dog under overholdelse af de almindeligt gældende bestemmelser.

⁵³ Fastslår at staten og kirker/ trossamfund udfylder to forskellige roller.

⁵⁴ Kun den katolske kirke styres af en selvstændig stat, som kan indgå internationale statsretlige aftaler.

indgået⁵⁵ med Pavestolen⁵⁶ samt ved lov .

5. Forholdet mellem Den Polske Republik og andre kirker samt trossamfund bestemmes ved lov vedtaget på baggrund af aftaler indgået af Ministerrådet med deres kompetente repræsentanter⁵⁷.

Artikel 26

1. Formålet med Den Polske Republiks væbnede styrker er at beskytte⁵⁸ statens uafhængighed og dets territoriums udelelighed samt at garantere grænsernes sikkerhed og ukrænkelighed.
2. De væbnede styrker opretholder neutralitet i politiske spørgsmål, og er underlagt civil og demokratisk kontrol.

Artikel 27

Det officielle sprog i Den Polske Republik er polsk. Denne bestemmelse skal ikke krænke de rettigheder som tilkommer nationale mindretal på basis af ratificerede internationale aftaler.

Artikel 28

1. Den Polske Republiks våbenskjold⁵⁹ er en afbildning af en hvid ørn med krone som befinder sig på en rød mark.
2. Den Polske Republiks farver⁶⁰ er rød og hvid.
3. Den Polske Republiks nationalsang er "Dąbrowski's Mazurka"⁶¹.

⁵⁵ Konkordat (aftale) mellem Pavestolen og Polen indgået 26/7-1993.

⁵⁶ Ordret: den Apostolske Hovedstad

⁵⁷ Andre kirker/ trossamfund kan i stedet for konkordat indgå aftaler. Sådanne aftaler er hidtil ikke indgået.

⁵⁸ De væbnede styrker tjener alene til forsvar. Dette præciseres i artiklerne 116 og 229.

⁵⁹ Kan ses på:

http://www.bbn.gov.pl/portal/pl/504/1659/Eksponowana_Flagi_RP.html

⁶⁰ Kan ses på:

http://pl.wikipedia.org/wiki/Barwy_Rzeczypospolitej_Polskiej

4. Den Polske Republiks våbenskjold, farver og nationalsang er under lovens beskyttelse.
5. Nærmere regler vedrørende våbenskjold, farver og nationalsang fastsættes ved lov⁶².

Artikel 29

Hovedstaden i Den Polske Republik er Warszawa.

Kapitel II

Menneskets og borgerens friheder⁶³,
rettigheder og pligter

Generelle principper

Artikel 30⁶⁴

Menneskets medfødte og umistelige værdighed er kilden til menneskets og borgerens friheder og rettigheder. Denne værdighed er ukrænkelig, og det er de offentlige myndigheders pligt at respektere og beskytte denne.

Artikel 31

1. Menneskets frihed er under lovens beskyttelse.
2. Enhver er forpligtiget til at respektere andres friheder og rettigheder. Ingen må tvinges til at gøre noget, som ikke er påbudt ved lov.
3. Begrænsninger i udøvelsen af de konstitutionelle friheder og rettigheder

⁶¹ Kan høres på

<http://www.poland.gov.pl/POLSKI,HYMN,NARODOWY,7059.html> Derefter skal der klikkes på >

⁶² Disse symboler må ikke benyttes til private, politiske eller kommercielle formål.

⁶³ Det polske ord for "frihed" har i dette afsnit oftest betydningen "ret til at tage en beslutning baseret på den frie vilje". Afhængigt af konteksten er ordet oversat til "frihed" eller "ret".

⁶⁴ Den selvstændige beskyttelse som denne artikel giver er formodentlig begrænset. Den kan imidlertid læses som en præambel til menneskets rettigheder. Som sådan har den betydning for fortolkningen af forfatningens øvrige bestemmelser og den polske lovgivning i almindelighed.

kan kun fastsættes ved lov, og kun når de er nødvendige i en demokratisk stat af hensyn til dennes sikkerhed eller den offentlige orden, eller for at beskytte miljø, helbred og den offentlige moral, eller andre personers friheder og rettigheder. Disse begrænsninger må ikke krænke friheds- og rettighedsbegrebets grundprincip.

Artikel 32

1. Alle er lige for loven. Alle har ret til at blive behandlet ensartet af de offentlige myndigheder.
2. Der må af ingen som helst årsager diskrimineres imod nogen i politiske, sociale og økonomiske sammenhænge.

Artikel 33

1. Kvinder og mænd i Den Polske Republik har lige rettigheder i familielivet samt i politiske, sociale og økonomiske sammenhænge.
2. Kvinder og mænd har i særdeleshed lige ret til uddannelse, ansættelse og forfremmelse, til lige løn for arbejde af samme værdi, til offentlig social sikring samt til at besætte embeder, udføre hverv og opnå offentlige værdigheder og ordner.

Artikel 34

1. Polsk statsborgerskab erhverves gennem fødsel⁶⁵ af forældre⁶⁶ som besidder polsk statsborgerskab. Erhvervelse af polsk statsborgerskab i andre tilfælde fastsættes ved lov⁶⁷.

⁶⁵ *Ius sanguinis* – statsborgerskab erhverves på baggrund af afstamning, ikke fødested.

⁶⁶ Automatisk polsk statsborgerskab hvis begge forældre er polske statsborgere, eller en af forældrene er polsk statsborger og den anden er ukendt eller ikke fastlagt.

⁶⁷ I henhold til Forfatningens Artikel 137 kan Præsidenten tildele polsk statsborgerskab.

2. Polske statsborgere kan ikke miste deres polske statsborgerskab, medmindre de selv frasiger sig dette⁶⁸.

Artikel 35

1. Den Polske Republik sikrer polske borgere som tilhører nationale og etniske⁶⁹ mindretal friheden til opretholdelsen og udviklingen af eget sprog, fastholdelse af sædvaner og traditioner samt udviklingen af egen kultur.⁷⁰
2. Nationale og etniske mindretal har ret til at etablere egne uddannelses- og kulturinstitutioner såvel som institutioner som skal tjene til beskyttelse af religiøs identitet samt til at deltage i afgørelsen af sager vedrørende deres kulturelle identitet.

Artikel 36

Under udlandsophold har polske borgere ret til støtte fra Den Polske Republik.

Artikel 37

1. Den som befinder sig under Den Polske Republiks beskyttelse⁷¹ drager nytte af de friheder og rettigheder som er garanteret i forfatningen.
2. Undtagelser fra ovennævnte princip i forhold til udlændinge fastsættes ved lov.

⁶⁸ Uanset hvordan statsborgerskab er opnået kan det ikke fratages uden udtrykkeligt ønske herom.

⁶⁹ Opdelingen i nationale og etniske mindretal er ikke entydig. Til nationale mindretal vil man i Polen henregne et "folk". De vil oftest leve i grænseregioner eller lommer, fx. ukrainere ved grænsen til Ukraine eller tyskere omkring Opole. Normalt vil grupper med anderledes normer, udtalt dialekt og egen følelse af tilhørsforhold til lokal gruppe vil blive betegnet som et etnisk mindretal, fx. personer fra Silesien (omkring Katowice) eller kaschuberne (nord for Gdansk).

⁷⁰ Ud over pligten til støtte til fastholdelsen af udvikling af egen kultur, sprog m.v. skal artiklen sandsynligvis også tolkes som et forbud mod aktiv statslige forsøg på at assimilere eller integrere etniske og nationale mindretal.

⁷¹ beskyttelse - ordret: myndighed

Friheder og personlige rettigheder

Artikel 38

Den Danske Republik sikrer alle mennesker en lovfæstet beskyttelse af livet⁷².

Artikel 39

Ingen må underkastes videnskabelige eksperimenter, herunder medicinske⁷³, uden frivilligt udtrykt samtykke.

Artikel 40

Ingen må underkastes tortur og heller ikke grusom, umenneskelig eller ydmygende behandling og straf. Korporlig straf er forbudt.

Artikel 41

1. Enhver er sikret personlig ukrænkelighed og frihed. Fratagelse af eller begrænsninger i frihedsrettighederne kan kun ske på baggrund af ved lov fastsatte principper og fremgangsmåder.
2. Enhver som er frihedsberøvet på andet grundlag end en domstolsafgørelse har ret til at rette henvendelse til domstolene med henblik på ufortøvet at få truffet bestemmelse vedrørende lovligheden af frihedsberøvelsen. Familien eller en person som anvises af den frihedsberøvede skal ufortøvet informeres om frihedsberøvelsen.
3. Enhver anholdt skal ufortøvet og på en for denne forståelig måde informeres om årsagerne til anholdelsen⁷⁴. Den anholdte skal indenfor 48 timer fra

anholdelsestidspunktet overdrages til rettens disposition. Den anholdte skal løslades såfremt han ikke inden 24⁷⁵ timer efter at han er overladt til rettens disposition er blevet overrakt rettens afgørelse om varetægtsfængsling sammen med de fremlagte anklager

4. Enhver frihedsberøvet skal behandles på en menneskeværdig måde.
5. Enhver som ulovligt er blevet frihedsberøvet har ret til erstatning.

Artikel 42.

1. Kun den som har forøvet en forbudt handling, som var strafbar efter gældende lov på det tidspunkt hvor denne blev begået, er underlagt straffeansvar⁷⁶. Dette princip er ikke til hinder for at straffe for en handling, som på tidspunktet hvor denne blev begået udgjorde en forbrydelse i henhold til international ret.
2. Enhver mod hvem der føres en straffesag har ret til forsvar på alle stadier i processen. Han har i særdeleshed ret til at vælge forsvarer eller, på baggrund af de i loven angivne principper, gøre brug af en beskikket forsvarer.
3. Enhver anses for uskyldig så længe hans skyld ikke er endelig afgjort ved domstolene.

Artikel 43⁷⁷

Krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden er ikke underlagt forældelse⁷⁸.

⁷² Artikel 38 forbyder dødsstraf. I henhold til den hidtidige fortolkning begrænser den også adgangen til abort, idet Forfatningsdomstolen har valgt at betragte livet som påbegyndt ved undfangelsen.

⁷³ Eksperimentel medicinsk behandling er ikke omfattet af "medicinske eksperimenter".

⁷⁴ Det kan inkludere påbud om at skaffe en tolk, såfremt den anholdte er udlænding og ikke taler polsk.

⁷⁵ Det er således muligt at være arresteret i 72 timer (48+24) uden domstolsafgørelse.

⁷⁶ Straffeloven Kan således ikke ændres med tilbagevirkende kraft. Artikel 2., i henhold til hvilken Polen er en "demokratisk retsstat" begrænser adgangen til i øvrigt at lovgive med tilbagevirkende kraft.

⁷⁷ Der kan ikke af forfatningen udledes nogen pligt til at have en generel forældelsesfrist.

⁷⁸ Den maksimale forældelsesfrist for andre forbrydelser er 30 år, hvilket fx. gælder i forbindelse med mord. Se dog suspension af forældelsesfrist Art. 44.

Artikel 44⁷⁹

For så vidt angår forældelsesfristen for forbrydelser som er blevet begået af offentlige funktionærer eller på disses ordre, og som af politiske årsager ikke er blevet retsforfulgt, suspenderes denne indtil tidspunktet hvor disse årsager ophører.

Artikel 45

1. Alle har ret til, uden ubegrundet forsinkelser, at få hørt sin sag ved en retfærdig og offentlig rettergang af en kompetent, uafhængig, uvildig og selvstændig domstol⁸⁰.
2. Der kan undtages for offentlig rettergang af hensyn til moral, statens sikkerhed og offentlig orden samt af hensyn til beskyttelse af parternes privatliv eller andre vægtige private interesser. Dommen afsiges offentligt.

Artikel 46

Konfiskation kan kun finde sted i de i loven fastsatte tilfælde og kun på baggrund af endelig dom⁸¹.

Artikel 47

Enhver har ret til retslig beskyttelse af privatlivet, familielivet, sin ære og gode navn⁸² samt til at træffe beslutning om sit personlige liv.

⁷⁹ Bestemmelsen har rod i det politiske system indtil 1989, hvor offentlige funktionærer ofte var straffrie, blandt andet fordi man ikke ønskede at kompromittere statsadministrationen.

⁸⁰ Retten til domstolshøring omfatter alle typer sager, både strafferetlige, civile og administrative, fx. skattesager.

⁸¹ I praksis forekommer konfiskation primært i forbindelse med straffelovsovertrædelser.

⁸² Såvel begreberne "privatlivet" og "familielivet", som "ære" og "gode navn" er begreber som ligger tæt op ad hinanden. De overlapper ofte hinanden og det vil være en individuel fortolkning hvornår det ene begreb træder i stedet for det andet.

Artikel 48

1. Forældre har ret til at opdrage deres børn i overensstemmelse med egne overbevisninger. Opdragelsen bør tage hensyn til barnets udviklingstrin, og også til dets frie samvittighed, trosfrihed samt overbevisninger.
2. Begrænsning i eller fratagelse af forældremyndigheden kan kun ske i de ved lov fastsatte tilfælde, og kun på baggrund af endelig domstolsafgørelse⁸³.

Artikel 49

Retten til kommunikation og beskyttelsen af kommunikationshemmeligheden⁸⁴ skal være garanteret. Begrænsninger i denne må udelukkende ske i de ved lov fastsatte tilfælde og kun på en sådan måde som det er foreskrevet i loven.

Artikel 50

Boligens ukrænkelighed er garanteret. Gennemsøgning af bolig, lokale eller køretøj må udelukkende ske i de ved lov fastsatte tilfælde og kun på en sådan måde som det er foreskrevet i loven.

Artikel 51⁸⁵

1. Ingen skal være forpligtet til at meddele oplysninger vedrørende sig selv, såfremt en sådan forpligtelse ikke er fastsat ved lov.
2. De offentlige myndigheder må ikke erhverve, indsamle eller videregive andre informationer om borgerne end

⁸³ Forældremyndigheden kan således ikke begrænses ved en administrativ beslutning.

⁸⁴ Enhver form for kommunikation, herunder breve, telefonsamtaler, Sms'er, udveksling af billeder og andet.

⁸⁵ Artikel 51 fastsætter begrænsninger i retten til indsamling af oplysninger om borgerne samt understreger borgernes ret til registerindsigt.

sådanne, som er absolut nødvendige i en demokratisk retsstat.

3. Enhver har ret til adgang til offentlige dokumenter og registeroplysninger vedrørende sig selv. Begrænsninger i denne ret kan fastsættes ved lov.
4. Enhver har ret til at kræve berigtigelse samt sletning af forkerte eller ufuldstændige informationer samt af informationer som er indsamlet på en måde der er i modstrid med loven.
5. Metoder til og principperne for indsamling og videregivelse af informationer fastsættes ved lov.

Artikel 52

1. Enhver er garanteret retten til at bevæge sig indenfor Den Polske Republiks territorium samt til valg af bo- og opholdssted.
2. Enhver kan frit forlade Den Polske Republiks territorium.
3. Rettighederne⁸⁶ omtalt i stk. 1. og 2. kan begrænses ved lov⁸⁷.
4. En polsk statsborger kan ikke udvises fra landet⁸⁸ eller forbydes at vende tilbage til landet.
5. En person hvis polske afstamning er blevet fastslået i overensstemmelse med loven⁸⁹ kan tage fast bopæl på Den Polske Republiks territorium.

⁸⁶ Ordret: frihederne

⁸⁷ Bestemmelserne i denne artikel gælder for alle, polske statsborgere og udlændinge. Alle kan i princippet frit bevæge sig indenfor eller tage ophold i Polen. Loven fastsætter dog begrænsninger, særligt for udlændinge. Af militærstrategiske eller naturbeskyttelsesmæssige årsager er særlige områder også ved lov undtaget fra retten til fri bevægelse

⁸⁸ Landsforvisning, som nu er forbudt af Forfatningen, har været anvendt under det politiske system indtil 1989.

⁸⁹ Lov af 9/11-2000 om Repatriering. En række forskellige grupper har ret til at blive anset for polakker.

Artikel 53

1. Enhver er garanteret tros-⁹⁰ og religionsfrihed⁹¹.
2. Religionsfrihed inkluderer friheden til at dyrke eller modtage en religion i overensstemmelse med eget valg samt til at udtrykke sin religion alene eller sammen med andre, offentligt eller privat, gennem gudsdyrkelse, bøn, deltagelse i ceremonier, udøvelse samt udbredelse. Religionsfrihed omfatter også besiddelse af helligdomme og andre steder af ceremoniel betydning for de troende samt den enkeltes ret til at drage nytte af religiøs vejledning hvor denne forefindes.
3. Forældre har ret til at sikre deres børn moralsk og religiøs opdragelse og lære i overensstemmelse med deres overbevisninger. Bestemmelsen i artikel 48 stk. 1 anvendes analogt⁹².
4. Kirkens religion eller andre trossamfunds religion, for så vidt disse har en afklaret juridisk situation, kan være genstand for lære i skolen, i hvilken forbindelse andre personers tros- og religionsfrihed dog ikke må anfægtes.
5. Friheden til at udtrykke sin religion kan kun begrænses ved lov, og kun når det er nødvendigt til beskyttelse af statens sikkerhed, den offentlige orden samt andre personers helbred, moral eller frihed.
6. Ingen kan tvinges til at deltage eller ikke at deltage i religionsudøvelse.
7. Ingen kan af de offentlige myndigheder forpligtes til at redegøre

⁹⁰ Ordret: frihed for sin samvittighed. Trosfrihed omfatter ikke blot religiøse holdninger, men også filosofiske anskuelser, herunder ateistiske.

⁹¹ Religionsfrihed er defineret i Stk. 2.

⁹² Artikel 48 Stk. 1: Der henvises til barnets udviklingstrin. Et barn på et vist udviklingstrin kan kræve at forældrene at disse accepterer an han deltager eller undlader at deltage i bestemte religiøse ceremonier.

for sine anskuelser, religiøse overbevisninger eller trosretning.

Artikel 54

1. Enhver er garanteret retten⁹³ til at udtrykke sine synspunkter samt til at tilegne sig og udbrede informationer.
2. Forebyggende censur af offentlige medier samt krav om koncession ved udgivelse af aviser og tidsskrifter er forbudt. Der kan ved lov indføres forpligtelse til forudgående opnåelse af koncession til at drive radio- eller tv-station⁹⁴.

Artikel 55⁹⁵

1. Med undtagelse af de i stk. 2 og 3 fastsatte tilfælde er det forbudt at udlevere polske statsborgere til retsforfølgelse i en fremmed stat.
2. En polsk borger kan udleveres til retsforfølgelse i en fremmed stat på begæring af en anden stat eller en international domstolsmyndighed, såfremt en sådan mulighed fremgår af en af Den Polske Republik ratificeret international aftale eller af lov som har til formål at fuldbyrde en lovbestemmelse fastsat af en international organisation hvoraf Den Polske Republik er medlem, dog på betingelse af, at gerningen som er omfattet af udleveringsbegæringen:
 1. blev begået udenfor Den Polske Republiks territorium, samt
 2. såvel på gerningstidspunktet som

på tidspunktet for fremsættelse af anmodningen udgjorde en forbrydelse i henhold til Den Polske Republiks lov, eller ville udgøre en forbrydelse i henhold til Den Polske Republiks lov i tilfælde af at den var blevet begået på Den Polske Republiks territorium,

3. Betingelserne i henhold til Stk. 2 punkt 1 og 2 kræves ikke opfyldt såfremt udlevering til retsforfølgelse i en fremmed stat sker på baggrund af en anmodning fra en international domstolsmyndighed som er oprettet på baggrund af en af Den Polske Republik ratificeret international aftale, i forbindelse med at dette organ påtager sig jurisdiktionen for forbrydelsen folkemord, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser eller forbrydelsen aggression.
4. Udlevering til retsforfølgelse i en fremmed stat er forbudt såfremt den vedrører personer mistænkt for at have begået politisk motiverede forbrydelser uden brug af vold eller såfremt udleveringen krænker menneskets og borgerens friheder og rettigheder.
5. Domstolene træffer afgørelse vedrørende tilstedeligheden af udlevering til retsforfølgelse i en fremmed stat.

Artikel 56

1. Udlændinge har ret til at søge asyl i Den Polske Republik i

⁹³ Retten, ordret: friheden.

⁹⁴ Drift af radio- og Tv-stationer kræver koncession.

⁹⁵ Artikel 55 blev ændret ved lov af 8/9-2006. Udlevering af polske statsborgere var tidligere ikke muligt. Ændringen var en følge af indførelsen af den Europæiske Arrestordre. men bestemmelsen er nu så elastisk at den kan tilpasses fremtidige behov.

overensstemmelse med de ved lov fastsatte principper⁹⁶.

2. Udlændinge som i Den Polske Republik søger beskyttelse mod forfølgelse kan indrømmes flygtningestatus i overensstemmelse med de for Den Polske Republik bindende internationale aftaler.

Friheder⁹⁷ og politiske rettigheder

Artikel 57

Enhver er sikret retten til at organisere fredelige forsamlinger og til at deltage i disse. Begrænsninger i denne ret kan fastsættes ved lov⁹⁸.

Artikel 58

1. Enhver er sikret retten til at organisere sig i foreninger.
2. Foreninger hvis formål eller aktiviteter er i modstrid med forfatningen eller loven er forbudte. Domstolene træffer afgørelse vedrørende nægtelse af registrering eller aktivitetsforbud for sådanne foreninger⁹⁹.
3. Ved lov fastsættes hvilke slags foreninger der skal være underlagt domstolsregistrering, forretningsgangen ved

registreringen samt former for tilsyn med disse foreninger.

Artikel 59

1. Retten til at organisere sig i fagforeninger, samfundsfaglige landbrugsorganisationer samt arbejdsgiverorganisationer skal være garanteret.
2. Fagforeninger samt arbejdsgivere og disses organisationer har ret til at forhandle, i særdeleshed med henblik på at løse kollektive konflikter, samt til at indgå kollektive overenskomster¹⁰⁰ og andre aftaler.¹⁰¹
3. Fagforeninger har ret til at organisere strejker¹⁰² og andre protestformer indenfor de i loven fastsatte grænser. Loven kan, af hensyn til almenvellet, begrænse gennemførelsen af strejker eller forbyde disse for så vidt angår nærmere bestemte grupper af arbejdstagere samt nærmere bestemte områder.
4. Omfanget af retten til at organisere sig i fagforeninger og arbejdsgiverorganisationer samt andre af de for foreninger gældende rettigheder kan kun underlægges lovgivningsmæssige begrænsninger, såfremt disse er tilladelige på baggrund af for Den Polske Republik gældende internationale aftaler.

⁹⁶ Lov af 13/6-2003 om tildeling af beskyttelse til udlændinge på Republikken Polens territorium.

⁹⁷ Det polske ord for "frihed" har i dette afsnit oftest betydningen "ret til at tage en beslutning baseret på den frie vilje". Afhængigt af konteksten er ordet oversat til "frihed" eller "ret".

⁹⁸ Der kræves ikke tilladelse til afholdelse af forsamlinger eller demonstrationer, men myndighederne skal underrettes på forhånd. Forsamlinger kan opløses af politiet hvis deltagerne anvender vold. Forsamlinger kan i enkelte tilfælde forbydes af myndighederne, men hvor disse afholdes som en politisk manifestation kan der ikke nedlægges forbud uden tungtvejende grunde.

⁹⁹ De almindelige domstole fører tilsyn med foreninger, mens politiske partier i henhold til Forfatningens artikel 188 er underlagt Forfatningsdomstolen.

¹⁰⁰ Omfanget af kollektive aftaler er i praksis yderst begrænset, og er som regel begrænset til lokale aftaler for den enkelte virksomhed.

¹⁰¹ I henhold til Forfatningens artikel 65, Stk. 4 fastsættes en generel mindsteløn ved lov.

¹⁰² Derimod er lockout ikke nævnt i Forfatningen.

Artikel 60

Polske statsborgere¹⁰³ som er i besiddelse af fulde borgerrettigheder¹⁰⁴ har lige vilkår i adgangen til offentlige embeder¹⁰⁵.

Artikel 61

1. Enhver borger har ret til at få oplysninger om aktiviteter udført af institutioner som er en del af de offentlige myndigheder samt om personer som udøver offentlige hverv. Denne ret inkluderer ligeledes retten til at få informationer om selvstyrende økonomiske institutioner og brancheorganisationer¹⁰⁶, og ligeledes om andre personer og organisatoriske enheder i det omfang disse udfører opgaver som hører under de offentlige myndigheder samt disponerer over kommunal eller statslig ejendom.
2. Retten til at få oplysninger inkluderer adgang til dokumenter samt adgang til møder der afholdes af kollektive organer som er en del af de offentlige myndigheder og som er valgt ved almindelige valg¹⁰⁷, herunder med mulighed for at foretage lyd- eller billedoptagelser.
3. Begrænsning i rettighederne i henhold til Stk. 1. og 2. kan kun ske af hensyn til en lovmæssig fastsat beskyttelse af andre personers samt økonomiske enheders friheder og rettigheder¹⁰⁸, og

også til beskyttelse af den offentlige orden og sikkerhed samt vigtige økonomiske statsinteresser.

4. Fremgangsmåden ved videregivelse af oplysninger i henhold til Stk. 1. og 2. fastsættes ved lov, og for så vidt angår Sejmen og Senatet, ved deres forretningsorden¹⁰⁹.

Artikel 62

1. Polske statsborgere som senest på dagen for valghandlingen fylder 18 år har ret til at deltage i folkeafstemninger samt ret til at vælge Den Polske Republiks Præsident, medlemmer af Sejmen, medlemmer af Senatet samt repræsentanter til det kommunale selvstyre¹¹⁰.
2. Ret til deltagelse i folkeafstemninger samt valgret tilkommer ikke personer som ved endelig domstolsafgørelse er umyndiggjorte¹¹¹, frakendt offentlige rettigheder¹¹² eller valgret¹¹³.

Artikel 63

Enhver har ret til at fremsætte begæringer, ansøgninger og klager i offentlig eller egen interesse samt, med dennes godkendelse, i en anden persons interesse. Sådanne begæringer kan fremsættes til institutioner som er en del af de offentlige myndigheder samt til offentlige organisationer og institutioner i forbindelse med de af dem for de offentlige myndigheder

¹⁰³ Kun polske statsborgere kan bestride offentlige embeder

¹⁰⁴ Fulde borgerrettigheder kan fradømmes i forbindelse med visse straffesager

¹⁰⁵ Omfatter statsadministration, lokaladministration samt udførelse af en række offentlige opgaver, herunder militæret og politiet.

¹⁰⁶ Som defineret i artikel 17

¹⁰⁷ Artiklen giver borgerne adgang til fx parlamentets og kommunalbestyrelses møder, da disse er valgt ved almindelige valg. Der er derimod ikke adgang til udvalgmøder, da udvalgene ikke er valgt ved almindelige valg.

¹⁰⁸ Aktindsigt i sikkerhedstjenestens papirer fra tiden før 1989 er et tilbagevendende politisk stridspunkt.

¹⁰⁹ Forretningsordenen er normalt internt bindende, men får her almindelig gyldighed, for så vidt angår aktindsigt i parlamentets arbejde.

¹¹⁰ Statsborgere i andre EU lande som er bosat i Polen kan deltage i valg til det kommunale selvstyre (kommunalvalg samt valg til powiater og regioner)

¹¹¹ Det defineres ved lov hvem der kan umyndiggøres. Reglerne findes pt. i Civilkodekset, Artikel 16.

¹¹² Fulde borgerrettigheder kan fradømmes i forbindelse med visse straffesager

¹¹³ Valgret kan fradømmes af Rigsretten.

udførte opgaver.¹¹⁴ Fremgangsmåden ved behandling af begæringer, ansøgninger og klager fastsættes ved lov.

Økonomiske, sociale og kulturelle friheder¹¹⁵ og rettigheder

Artikel 64

1. Enhver har ret til ejendom, andre formuerettigheder og arveret.
2. Alle er lige for loven for så vidt angår beskyttelse af ejendom, andre formuerettigheder og arveret.
3. Ejendom kan kun begrænses ved lov og kun det omfang det ikke krænker selve indholdet i ejendomsretten¹¹⁶.

Artikel 65

1. Enhver er sikret retten til at vælge samt udføre et erhverv samt til valg af arbejdssted. Undtagelser fastsættes ved lov¹¹⁷.
2. Arbejdsplicht kan kun pålægges ved lov.
3. Fast beskæftigelse af børn under 16 år er forbudt. Formen for og arten af tilladelig beskæftigelse fastsættes ved lov.
4. Minimumsløn for arbejde eller beregningsmetoden for denne fastsættes ved lov¹¹⁸.

¹¹⁴ For at gøre artiklen forståelig på dansk har det været nødvendigt at ændre på syntaksen.

¹¹⁵ Det polske ord for "frihed" har i dette afsnit oftest betydningen "ret til at tage en beslutning baseret på den frie vilje". Afhængigt af konteksten er ordet oversat til "frihed" eller "ret".

¹¹⁶ Forbuddet mod at loven krænker "selve indholdet i ejendomsretten" forbyder fx. arveafgifter der er så høje at retten til at disponere over sin formue efter døden bliver illusorisk.

¹¹⁷ Der kan kræves bestemte kvalifikationer for at opnå tilladelse til at udføre nærmere bestemte erhverv. Udførelsen af et erhverv kan betinges af medlemskab af en selvstyrende brancheorganisation jvf. artikel 17.

¹¹⁸ Lov af 10/10-2002 om minimumsløn.

Minimumslønnen udgør fra 2010 41,8 % af gennemsnitslønnen, hvilket pr. 1/1-2010 giver en

5. De offentlige myndigheder fører en politik som stræber efter fuld, produktiv beskæftigelse gennem fuldbyrdelse af programmer til bekæmpelse af arbejdsløshed, herunder organisering af og støtte til erhvervsrådgivning og erhvervsuddannelse samt offentlige arbejder og aktiv økonomisk politik¹¹⁹.

Artikel 66

1. Enhver har ret til et sikkert og sundt arbejdsmiljø¹²⁰. Måden hvorpå denne ret gennemføres samt arbejdsgivernes forpligtelser fastsættes ved lov¹²¹.
2. Arbejdstagere har ret til de ved lov fastsatte fridage¹²² og årlige, betalte ferier¹²³; den maksimale normerede arbejdstid¹²⁴ fastsættes ved lov.

Artikel 67¹²⁵

1. Borgerne har ret til social sikring i tilfælde af arbejdsudygtighed på grund af sygdom og invaliditet samt efter at have opnået pensionsalderen. Omfang

minimumsløn på 1.317 zloty pr. måned (985 zloty til udbetaling efter skat og sociale bidrag, arbejdsgiverens udgifter er 1562 zloty efter betaling af sociale bidrag for medarbejderen).

¹¹⁹ Ordret: interventionistiske arbejdstiltag

¹²⁰ Ordret: sunde og sikre arbejdsbetingelser.

¹²¹ Bestemmelserne i artikel 66 er præciseret i Lov om Arbejde af 26/6-1974 med senere ændringer.

¹²² I henhold til Lov af 18/1-1951 om Fridage med senere ændringer er 12 helligdage årligt fastsat som fridage.

¹²³ Arbejdstagere har ret til mellem 20 og 26 dages ferie årligt (Lov om Arbejde af 26/6-1974 med senere ændringer).

¹²⁴ Den maksimale normerede arbejdstid er på 42 timer. Der er dog forskellige undtagelser. (Lov om Arbejde af 26/6-1974 med senere ændringer).

¹²⁵ Det basale sociale sikkerhedsnet er familien og reglerne for familiens forpligtelser er fastsat i Familie- og formynderloven af 25/2-1964 med senere ændringer. Alderspension, invalidepension og en tidsbegrænset arbejdsløshedsunderstøttelse (normalt 12 måneder) udbetales fra den statslige Socialforsikringsanstalten (ZUS), som omfatter de fleste borgere og som er obligatorisk for personer i arbejde. Det nederste sikkerhedsnet er den kommunale socialhjælp samt private hjælpeorganisationer.

og form af den sociale sikring fastsættes ved lov.

2. Borgere som uden egen skyld ikke er i beskæftigelse og som ikke har andre midler til forsørgelse har ret til social sikring, hvis omfang og form fastsættes ved lov.

Artikel 68

1. Enhver har ret til beskyttelse af sit helbred.
2. De offentlige myndigheder sikrer alle borgerne, uafhængigt af deres materielle situation, lige adgang til sundhedsydelser finansieret af offentlige midler¹²⁶. Betingelserne for og omfanget af ydelserne bestemmes ved lov¹²⁷.
3. De offentlige myndigheder har pligt til at sikre særlige sundhedsydelser til børn, gravide kvinder, handicappede og personer i en fremskreden alder.
4. De offentlige myndigheder har pligt til at bekæmpe epidemiologiske sygdomme og at forebygge negative helbredsmæssige konsekvenser af forringelsen af miljøet.
5. De offentlige myndigheder støtter udviklingen af legemskultur, i særdeleshed blandt børn og unge.

Artikel 69

I overensstemmelse med lov herom yder de offentlige myndigheder støtte til at sikre leveforholdene¹²⁸ for handicappede, deres tilpasning til beskæftigelse, samt forbindelse til det omgivne samfund.

¹²⁶ Den offentlige sundhedsforsikring er administreret af den Nationale Helbredsfond (NFZ). Det er muligt at tegne private forsikringer med ekstra dækning eller konsultere private læger og hospitaler mod betaling.

¹²⁷ Lov af 27/8-2004 om Tildelingen af Sundhedsydelser Finansieret af Offentlige Midler.

¹²⁸ Ordret: eksistensen

Artikel 70

1. Enhver har ret til undervisning. Undervisning er obligatorisk indtil det fyldte 18. år¹²⁹. Måden hvorpå skolepligten gennemføres fastsættes ved lov¹³⁰.
2. Undervisning i offentlige skoler¹³¹ er gratis. Det kan ved lov tillades at nogle uddannelsesydelser fra offentlige højere uddannelsesinstitutioner leveres mod betaling¹³².
3. Forældre har valgfrihed til at vælge andre skoler end offentlige til deres børn. Borgere og institutioner har ret til at etablere grundskoler, gymnasieskoler, højere uddannelsesinstitutioner samt pædagogiske institutioner. Betingelserne for etablering og drift af ikke-offentlige skoler og uddannelsesinstitutioners samt de offentlige myndigheders deltagelse i disses finansiering, og også principperne for det pædagogiske tilsyn med skoler og pædagogiske institutioner fastsættes ved lov.
4. De offentlige myndigheder sikrer borgerne almindelig og lige adgang til uddannelse. Til dette formål skaber og støtter myndighederne systemer til individuel finansiel og organisatorisk støtte til elever og studenter. Betingelserne for tildeling af støtte fastsættes ved lov¹³³.

¹²⁹ Undervisning kan ske i skoler, erhvervsfaglige skoler eller i lærepladser på virksomheder.

¹³⁰ Lov af 7/9-1991 om Undervisningssystemet.

¹³¹ Der eksisterer et bredt net af private grundskoler, gymnasier og universiteter som helt eller delvist er finansieret ved egenbetaling.

¹³² Der tages betaling for eftermiddagsundervisning, weekendundervisning, reeksaminationer og en række andre ydelser. Dagundervisning er gratis. Forfatningen garanterer ikke ret til undervisning på universitetsniveau, og i praksis er gratis dagundervisning forbeholdt ansøgere med de bedste karakterer.

¹³³ Der tilbydes stipendier for gode resultater, sociale stipendier ved blandt andet lav indtægt i familien samt

5. Højere uddannelsesinstitutioners selvstændighed¹³⁴ skal være sikret i overensstemmelse med de ved lov herom fastsatte principper.

Artikel 71

1. Statens sociale og økonomiske politik tilgodeser familiens¹³⁵ vel. Familier som befinder sig i en vanskelig materiel og social situation, i særdeleshed sådanne hvor der er mange børn eller som er delte¹³⁶, har ret til særlig hjælp fra de offentlige myndigheder.
2. Mødre har før og efter fødslen ret til en ved lov nærmere fastsat særlig hjælp fra de offentlige myndigheder.

Artikel 72

1. Den Danske Republik sikrer beskyttelse af barnets rettigheder. Enhver har ret til overfor de offentlige myndigheder at kræve beskyttelse af et barn mod vold, grusomhed, udnyttelse og demoralisering.
2. Børn som er berøvet støtte fra forældrene har ret til støtte og hjælp fra de offentlige myndigheder.
3. I forbindelse med fastsættelse af barnets rettigheder har de offentlige myndigheder og personer som er ansvarlige for barnet pligt til at lytte til barnet, og i muligt omfang at tage hensyn til dets synspunkter.
4. Fremgangsmåden ved udnævnelse af Børneombudsmanden¹³⁷ samt dennes kompetence fastsættes ved lov¹³⁸.

statsgaranterede studielån. Endvidere eksisterer ministerielle stipendier til udvalgte studerende.

¹³⁴ Selvstændighed omfatter blandt andet retten til metodefrihed, selvstændig forskning, valg af styrende organer og selvstændig administration.

¹³⁵ Forfatningen definerer ikke "familie". Der henvises formodentligt til en kernefamilie (far, mor, børn).

¹³⁶ Delte – ordret: ikke hele. En "hel familie" defineres i administrativt sprog som far, mor og børn.

¹³⁷ Arbejder uafhængigt af Ombudsmanden og har svagere kompetencer end denne.

Artikel 73

1. Enhver er sikret retten til skabende kunstnerisk virksomhed, til videnskabelig forskning og til at offentliggøre resultaterne af denne samt retten til at lære fra sig, og også friheden til at nyde godt af kulturelle goder¹³⁹.

Artikel 74¹⁴⁰

1. De offentlige myndigheder fører en politik som sikrer nuværende og fremtidige generationer økologisk sikkerhed.
2. De offentlige myndigheder er forpligtigede til at beskytte miljøet.
3. Enhver har ret til informationer om miljøets tilstand og beskyttelse.
4. De offentlige myndigheder støtter borgernes aktiviteter rettet mod naturbeskyttelse og forbedring af miljøets tilstand.

Artikel 75.

1. De offentlige myndigheder fører en politik som begunstiger opfyldelsen af borgernes boligbehov og som i særdeleshed modvirker hjemløshed, støtter udviklingen af socialt boligbyggeri samt understøtter borgernes bestræbelser rettet mod erhvervelsen af eget hjem¹⁴¹.

¹³⁸ Lov om børneombudsmanden af 6/1-2000.

¹³⁹ Disse rettigheder er dog ikke ubetingede. Sammenlign med Forfatningens artikel 31 Stk. 3.

¹⁴⁰ Artikel 74 præciserer de overordnede principper for naturbeskyttelse i artikel 5.

¹⁴¹ Niveauet af socialt boligbyggeri har i de senere år ligget på et meget lavt niveau. Med hensyn til erhvervelse af eget hjem er det tidligere meget populære "byggefradrag" (skattefradrag ved køb af nybygget beboelse) afløst af et mindre populært tilskud til betaling af renter, som dog kun kan anvendes ved de billigste boliger.

2. Beskyttelse af lejernes rettigheder fastsættes ved lov¹⁴².

Artikel 76

De offentlige myndigheder beskytter forbrugerne, brugere og lejere mod aktiviteter som udgør en trussel mod deres helbred, privatliv og sikkerhed samt mod uredelig forretningspraksis. Omfanget af denne beskyttelse fastsættes ved lov.

Beskyttelsesforanstaltninger for friheder og rettigheder

Artikel 77

1. Enhver har ret til at blive holdt skadesløs for tab, som er ham forvoldt af en institution, som er en del af de offentlige myndigheder, ved en handling, som ikke er i overensstemmelse med loven.
2. Ingen kan ved lov forhindres i at gøre sin ret gældende ved domstolene i forbindelse med krænkelse af friheder eller rettigheder.

Artikel 78

Begge parter har ret til at anke domme og beslutninger afgivet i første instans. Undtagelser fra dette princip samt fremgangsmåden ved anke fastsættes ved lov.

Artikel 79

1. Enhver som er blevet udsat for krænkelse af sine forfatningssikrede friheder eller rettigheder har ret til, i henhold til de ved lov fastsatte principper herom, at indbringe en klage til Forfatningsdomstolen vedrørende overensstemmelse mellem Forfatningen og den lov eller anden regulering som dannede grundlag for

endelig afgørelse truffet af en domstol eller andet offentligt administrativt organ, vedrørende vedkommendes friheder eller rettigheder eller vedrørende vedkommendes forfatningssatte pligter.¹⁴³

2. Bestemmelsen i Stk. 1 vedrører ikke rettigheder fastsat i artikel 56.

Artikel 80

I overensstemmelse med de ved lov fastsatte principper har enhver ret til at henvende sig til ombudsmanden med anmodning om hjælp til beskyttelse af sine af en offentlig myndighed krænkede friheder eller rettigheder¹⁴⁴.

Artikel 81

Rettigheder fastsat i Art. 65 Stk. 4. og 5., Art. 66, Art. 69, Art. 71, og Art. 74-76 kan gøres gældende indenfor de ved lov fastsatte grænser.¹⁴⁵

Pligter

Artikel 82

En polsk borger er pligtig til troskab overfor Den Polske Republik samt til omsorg for de fælles goder.

¹⁴³ Artikel 79 giver mulighed for at enhver kan klage til Forfatningsdomstolen over manglende overensstemmelse mellem en lov og Forfatningen. Klagen kan kun vedrøre de i Forfatningen omtalte Friheder og rettigheder, ikke andre forfatningsmæssige bestemmelser. Klagen kan først stiles til Forfatningsdomstolen efter at der er faldet endelig dom eller afgørelse i sagen. Denne type sager bliver behandlet på baggrund af den konkrete sag, mens alle andre sager ved Forfatningsdomstolen behandles på et abstrakt grundlag.

¹⁴⁴ Anmodning om hjælp fra Ombudsmanden er en nem og uformaliseret måde at klage på, hvis nogen føler sine rettigheder krænkede af en offentlig myndighed. En klage til Ombudsmanden giver dog ikke nødvendigvis krav på ændring af truffede afgørelser.

¹⁴⁵ De bestemmelser der her henføres til er påbud rettet til lovgiverne. De kan også fortolkes som hensigtserklæringer. Disse rettigheder kan man således ikke henvise direkte til uden lovgrundlag. Man vis derimod kunne henvise direkte til alle de andre bestemmelser vedrørende friheder og rettigheder.

¹⁴² Lov af 21/6-2001 om beskyttelse af lejernes rettigheder og kommunale boligressourcer.

Artikel 83

Enhver er pligtig til at efterkomme Den Polske Republiks lovgivning.

Artikel 84

Enhver er pligtig til at bære offentlige byrder og ydelser, herunder de ved lov fastsatte skatter¹⁴⁶.

Artikel 85.

1. En polsk borger¹⁴⁷ er pligtig til at forsvare Fædrelandet.
2. Omfanget af værnepligten fastsættes ved lov¹⁴⁸.
3. Borgere hvis religiøse overbevisning eller erklærede moralske principper ikke tillader aftjenelse af værnepligt kan forpligtes til stedfortrædende tjeneste overensstemmende med de ved lov herom fastsatte principper.

Artikel 86

Enhver er pligtig til omsorg for miljøets tilstand og skal holdes ansvarlig for den af ham forårsagede forringelse af dette. Principperne for dette ansvar fastsættes ved lov.

Kapitel III

Retskilder

Artikel 87

1. De almindeligt gældende retskilder i Den Polske Republik er: Forfatningen,

love, ratificerede internationale aftaler¹⁴⁹ samt forordninger¹⁵⁰.

2. Indenfor et område som er omfattet af den pågældende myndighed¹⁵² er de almindeligt gældende retskilder i Den Polske Republik lokalt fastsatte vedtægter¹⁵³.

Artikel 88

1. Offentliggørelse er en forudsætning for at en lov, forordning eller lokalt fastsat vedtægt kan træde i kraft.
2. Principperne for og fremgangsmåden ved offentliggørelse af almindeligt gældende bestemmelser fastsættes ved lov¹⁵⁴.
3. Internationale aftaler som er ratificerede efter forudgående samtykke givet ved lov offentliggøres på samme måde som krævet for love. Principperne for offentliggørelse af andre internationale aftaler fastsættes ved lov.

Artikel 89

1. Den Polske Republiks ratificering samt opsigelse af internationale aftaler kræver forudgående samtykke givet ved lov¹⁵⁵, såfremt aftalen omhandler:

¹⁴⁹ Ratificerede internationale aftaler opdeles i to kategorier: en kategori er ratificeret efter forudgående vedtagelse af lov om ratificering, den anden kategori ratificeres uden en sådan lov.

¹⁵⁰ I dansk ret svarende til bekendtgørelser.

¹⁵¹ Det i artikel 87 nævnte katalog lukker kategorien af almindelige gældende retsakter. Før Forfatningens ikrafttræden blev retsanordninger som skulle sikre gennemførelse af love givet forskellige betegnelser, mens forordning (rozporzadzenie) nu er den eneste anvendte. I forbindelse med krigsretstilstand kan Præsidenten udstede en særlig slags forordninger, som har samme gyldighed som love.

¹⁵² Der kan fx. være tale om kommuner eller politikredse.

¹⁵³ Lokalt fastsatte vedtægter kan vedtages af det lokale selvstyre (kommuner, powiater, regioner) eller udstedes af centraladministrationens lokale organer.

¹⁵⁴ Offentliggørelse af love finder sted i "Lovtidende"

¹⁵⁵ Der er tale om en normal lov, hvor Præsidenten kan afgive veto eller sende den til Forfatningsdomstolen. Såfremt Sejm vedtager loven endnu en gang med det

¹⁴⁶ Det gentages i artikel 217 at skatter kun kan fastsættes ved lov.

¹⁴⁷ Gælder for alle med polsk statsborgerskab, herunder kvinder og personer med dobbelt statsborgerskab. Må ikke forveksles med aftjenelse af almindelig værnepligt.

¹⁴⁸ Det polske forsvar er nu besat af professionelle soldater og værnepligten er suspenderet.

- 1) Fred, alliance, politisk eller militær pagt.
 - 2) De i forfatningen fastsatte borgerlige friheder, rettigheder eller pligter.
 - 3) Den Polske Republiks medlemskab af en international organisation.
 - 4) Betydelig finansiel belastning af staten.
 - 5) Sager som er reguleret ved lov eller som i forfatningen kræves reguleret ved lov.
2. For så vidt angår internationale aftaler som ikke kræver forudgående samtykke givet ved lov informerer Formanden for Ministerrådet Sejmen, når han har til hensigt at forelægge Præsidenten for Den Polske Republik en internationale aftaler til ratificering.
 3. Principperne for og fremgangsmåden ved indgåelse, ratificering og opsigelse af internationale aftaler fastsættes ved lov.

Artikel 90¹⁵⁶

1. På basis af international aftale kan Den Polske Republik indenfor udvalgte områder¹⁵⁷ overdrage kompetencer der hører under statslige¹⁵⁸ myndigheder til en international organisation eller til en international myndighed.
2. Lov som giver samtykke til ratificering af international aftale som omtalt i Stk. 1 vedtages af Sejmen med 2/3 flertal og under tilstedeværelse af mindst

krævede flertal eller Forfatningsdomstolen godkender loven skal Præsidenten dog underskrive. Derimod kan Præsidenten formodentlig nægte at ratificere selve aftalen på trods af en gældende bemyndigelseslov.

¹⁵⁶ Artikel 90 er indsat i Forfatningen med henblik på det dengang forestående EU medlemskab

¹⁵⁷ Indenfor udvalgte områder – det skal præciseres hvilke områder der er tale om og det vil ikke være muligt at overdrage al kompetence generelt.

¹⁵⁸ Statslige myndigheder – det vil således ikke være muligt at overgive kommunale myndigheders kompetencer til en international organisation.

- halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer, samt af Senatet med 2/3 flertal og under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer af Senatet¹⁵⁹.
3. Samtykke til ratificering af en sådan aftale kan besluttes ved en landsdækkende folkeafstemning, overensstemmende med bestemmelserne i Artikel 125¹⁶⁰.
4. Beslutning vedrørende valg af metode til afgivelse af samtykke foretages af Sejmen¹⁶¹ ved absolut flertal under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer¹⁶².

Artikel 91

1. Efter sin offentliggørelse i Den Polske Republiks Lovtidende udgør en ratificeret international aftale¹⁶³ en del af den nationale lovgivningsmæssige orden og anvendes direkte, medmindre dens anvendelse af afhængig af vedtagelse af lov herom.
2. International aftale som er ratificeret på baggrund af forudgående samtykke

¹⁵⁹ Kravene til kvalificeret flertal ved overdragelse af kompetencer er således højere en kravet ved en ændring af Forfatningen.

¹⁶⁰ Mindst halvdelen af de stemmeberettigede skal stemme for forslaget hvis afstemningen skal være bindende. I modsat fald er folkeafstemningen rådgivende og forslaget kan formodentligt genbehandles i parlamentet.

¹⁶¹ Inden er sådant forslag sendes til afstemning træffer Sejmen således beslutning vedrørende valg af procedure, dvs. i henhold til Stk. 2 eller Stk. 3.

¹⁶² Begge metoder har været anvendt. Ved Folkeafstemningen 8. juni 2003 om Polens optagelse i EU stemte 58,9% af de stemmeberettigede. Af dem stemte 77,45% for og 22,55% imod Polens optagelse i EU. Med hensyn til Lissabon Traktaten vedtog Sejmen 1/4-2008 en lov som bemyndigede Præsidenten til at ratificere aftalen. Af politiske årsager ventede Præsidenten til 10/10-2009 med at ratificere aftalen.

¹⁶³ Både internationale aftaler der er ratificeret på baggrund af lov og de som er ratificeret ved simpel procedure.

givet ved lov har forrang for love, såfremt den pågældende lov ikke kan forliges¹⁶⁴ med aftalen¹⁶⁵.

3. Såfremt det følger af en af Den Polske Republik ratificeret aftale om etablering af en international organisation skal lov fastsat af denne anvendes direkte og have forrang¹⁶⁶ i tilfælde af uforenelighed med den nationale lovgivning¹⁶⁷.

Artikel 92

1. Forordninger¹⁶⁸ udstedes af de i forfatningen angivne myndigheder, på basis af en ved lov givet detaljeret bemyndigelse, med henblik på lovens gennemførelse. Bemyndigelsen bør definere den myndighed¹⁶⁹ som har kompetence¹⁷⁰ til at udstede forordningen og de sagsområder der er henvist til regulering, samt retningslinjer vedrørende dokumentets indhold.
2. Den myndighed som ved lov er bemyndiget til udstedelse af forordning kan ikke overdrage sine

kompetencer i henhold til Stk. 1 til en anden myndighed.

Artikel 93

1. Ministerrådets beslutninger samt Formanden for Ministerrådets og ministrenes anordninger¹⁷¹ har intern karakter og har kun gyldighed indenfor de organisatoriske enheder som er underlagt den af dokumentet udstedende myndighed.
2. Anordninger kan kun udstedes på basis af lov. De kan ikke danne grundlag for afgørelser i forhold til borgere, juridiske personer eller andre enheder.
3. Beslutningen og anordninger skal være underlagt kontrol¹⁷² for så vidt angår deres overensstemmelse med almindeligt gældende lov.

Artikel 94

1. Det kommunale¹⁷³ selvstyres organer samt statsadministrationens lokale myndigheder kan på baggrund og indenfor grænserne af ved lov givet bemyndigelse fastsætte lokale vedtægter, som har gyldighed indenfor det område hvor de pågældende myndigheder råder. Principperne for og fremgangsmåden ved fastsættelse af lokale vedtægter fastsættes ved lov.

¹⁶⁴ Der tilstræbes først en fortolkning af den nationale lov, således at denne harmonerer med den internationale aftale. Først hvis dette ikke er muligt kan den nationale lov erklæres ugyldig.

¹⁶⁵ Internationale aftaler ratificeret uden forudgående bemyndigelseslov befinder sig i hierarkiet mellem love og forordninger.

¹⁶⁶ Forrangen gælder kun i forhold til almindelige love og ikke i forhold til Forfatningen. I henhold til polsk forfatningsteori har Forfatningen forret overfor EU-lovgivningen, mens det forholder sig omvendt i henhold til EF domstolens afgørelser. En logisk konsekvens af en konflikt ville være at Polen enten måtte ændre forfatningen, forhandle en ændring af EU reglerne eller melde sig ud af EU.

¹⁶⁷ Den national lovgivning: Ordret: med lovene

¹⁶⁸ Forordninger svarer indenfor dansk ret til "bekendtgørelser". Polen anvender udtrykket "forordning", som også kendes fra EU-ret.

¹⁶⁹ Forordninger kan udstedes af Præsidenten, Ministerrådet, Formanden for Ministerrådet, ministre, TV- og Radiorådet.

¹⁷⁰ Kompetence: Kan være en ordre eller en tilladelse til at udgive forordningen.

¹⁷¹ Anordninger har ikke almindelig gyldighed og betragtes derfor ikke som en retskilde. Anordninger svarer indenfor dansk ret til "cirkulærer".

¹⁷² Kontrollen foretages i henhold til Forfatningens artikel 188 punkt 3 a Forfatningsdomstolen. Ministerrådet kan endvidere trække de enkelte ministres anordninger tilbage.

¹⁷³ Ordret: territoriale. Omfatter kommuner, powiat og regioner.

Kapitel IV

Sejmen og Senatet

Artikel 95

1. Den lovgivende magt¹⁷⁴ i Den Polske Republik udøves af Sejmen og Senatet¹⁷⁵.
2. I det omfang det fremgår af bestemmelserne i forfatningen og andre love udøver Sejmen¹⁷⁶ kontrol med Ministerrådets aktiviteter.

Valg og valgperiode

Artikel 96

1. Sejmen består af 460¹⁷⁷ medlemmer¹⁷⁸.
2. Valg til Sejmen er almindelige, lige, direkte og proportionelle¹⁷⁹ samt gennemføres ved hemmelig afstemning.

Artikel 97

1. Senatet består af 100¹⁸⁰ medlemmer¹⁸¹.
2. Valg til Senatet er almindelige og direkte samt gennemføres ved hemmelig afstemning¹⁸².

Artikel 98

1. Sejmen og Senatet¹⁸³ vælges til 4-årige valgperioder¹⁸⁴. Sejmens og Senatets

valgperiode påbegyndes på dagen hvor Sejmen mødes til første samling og varer til dagen før Sejmen samles i den efterfølgende valgperiode.

2. Den Polske Republiks Præsident forordner valg til Sejmen og Senatet¹⁸⁵, ikke senere end 90 dage inden udløbet af 4 år fra valgperiodens¹⁸⁶ påbegyndelse, idet han fastsætter valgbehandlingen til at finde sted på en helligdag, som falder i løbet af 30 dage før udløbet af 4 år fra påbegyndelsen af Sejmen og Senatets valgperiode.
3. Sejmen kan forkorte sin valgperiode ved en beslutning truffet af et flertal på mindst 2/3¹⁸⁷ af det ved lov fastsatte antal medlemmer. En forkortelse af Sejmens valgperiode betyder samtidigt forkortelse af Senatets valgperiode. Bestemmelsen i Stk. 5. anvendes tilsvarende.
4. Efter at have indhentet en vurdering fra Formanden for Sejmen og Formanden for Senatet¹⁸⁸ kan Republikkens Præsident i de i forfatningen fastsatte tilfælde¹⁸⁹ forordne en forkortelse af Sejmens valgperiode. Samtidigt med forkortelsen af Sejmens valgperiode forkortes ligeledes Senatets valgperiode.
5. Samtidigt med at Republikkens Præsident forordner en forkortelse af

¹⁷⁴ Parlamentets kontrol med EU-lovgivningen er dog begrænset.

¹⁷⁵ Love vedtages af Sejmen, hvorefter Senatet kan godkende dem, vedtage ændringer eller afvise dem. Senatets afvisning eller ændringer kan tilsidesættes af Sejmen med absolut flertal.

¹⁷⁶ Uden Senatets deltagelse

¹⁷⁷ Antallet er fast gennem hele valgperioden. Når et mandat frafalder indtræder den følgende kandidat fra valglisten på den ledige plads i Sejmen.

¹⁷⁸ Medlemmer – ordret: deputerede.

¹⁷⁹ Valgene gennemføres i valgkredse. De store partier har en stemmeteknisk fordel i forbindelse med det endelige resultat..

¹⁸⁰ Der gennemføres suppleringsvalg når et mandat frafalder.

¹⁸¹ Medlemmer – ordret: senatorer

¹⁸² Der er således ikke krav om lighed eller proportionalitet ved valg til Senatet. I praksis er valgene lige og der er sikret en beskeden proportionalitet.

¹⁸³ Valgperioderne er således identiske, og retter sig efter Sejmen.

¹⁸⁴ Valgperioden kan kun forlænges i forbindelse med indførelse af ekstraordinær tilstand i overensstemmelse med artikel 228.

¹⁸⁵ Forordning af valg til Sejmen og Senatet er Præsidentens prerogativ og kræver ikke Formanden for Ministerrådets medunderskrift.

¹⁸⁶ Ordret: Fra Sejmen og Senatets valgperiodes udløb

¹⁸⁷ Mindst 307 medlemmer af Sejmen skal stemme for.

¹⁸⁸ Deres vurdering er ikke bindende for Præsidenten, men skal ikke desto mindre indhentes.

¹⁸⁹ Valgperioden kan forkortes når finansloven ikke er vedtaget indenfor 4 måneder efter fremsættelsen (artikel 225) og valgperioden skal forkortes efter tre mislykkede forsøg på at danne en regering (artikel 155).

Sejmens valgperiode forordner han også valg til Sejmen og Senatet samt fastsætter datoen for valghandlingen til at finde sted i løbet af 45 dage fra dagen for forordningen om en forkortelse af Sejmens valgperiode.

Republikkens Præsident indkalder det nyvalgte Sejm til første møde ikke senere end 15 dage fra dagen for gennemførelsen af valghandlingen.

6. I tilfælde af at Sejmens valgperiode forkortes anvendes bestemmelsen i Stk. 1. tilsvarende.

Artikel 99

1. Valgbar til Sejmen er polske statsborgere¹⁹⁰ som er i besiddelse af valgret og som senest på valgdagen fylder 21 år.
2. Valgbar til Senatet er polske statsborgere som er i besiddelse af valgret og som senest på valgdagen fylder 30 år.
3. Personer som har modtaget en endelig dom på frihedsberøvelse for en bevidst begået forbrydelse hvor sagen rejses af den offentlige anklagemyndighed kan ikke vælges til Sejmen eller til Senatet¹⁹¹.

Artikel 100

1. Politiske partier¹⁹² samt vælgere¹⁹³ kan indstille kandidater til medlemmer af Sejmen¹⁹⁴ og Senatet¹⁹⁵.
2. Man kan ikke samtidigt kandidere til Sejmen og Senatet.

¹⁹⁰ Bemærk af Polen accepterer dobbelt statsborgerskab.

¹⁹¹ Stk. 3 er tilføjet til Forfatningen ved forfatningsændring af 7/5-2009. Personer som har modtaget en fængselsdom kan herefter ikke vælges til Parlamentet.

¹⁹² Politiske partier kan uden videre indstille kandidater til parlamentsvalget.

¹⁹³ Valgkomiteer kan indstille kandidater efter underskriftindsamling blandt vælgerne.

¹⁹⁴ Til Sejmen indstilles kandidatlistes med flere kandidater.

¹⁹⁵ Til Senatet indstilles kandidaterne individuelt.

3. Principperne for og fremgangsmåden ved indstilling af kandidater og gennemførelse af valghandlingen samt betingelserne for valgets gyldighed fastsættes ved lov¹⁹⁶.

Artikel 101

1. Højesteret træffer beslutning om gyldigheden af valg til Sejmen og Senatet.
2. Vælgere har ret til at indgive protest til Højesteret mod valgets gyldighed i overensstemmelse med de ved lov herom fastsatte principper¹⁹⁷.

Medlemmer af Sejmen og Senatet

Artikel 102

Man kan ikke samtidigt være medlem af Sejmen og Senatet¹⁹⁸.

Artikel 103

1. Medlemskab af Sejmen kan ikke bestrides samtidigt med funktionen som Formand for Den Polske Nationalbank, Formand for Det Øverste Kontrollkammer, Ombudsmand, Børneombudsmand samt stedfortræder for en af de førnævnte personer, medlem af Pengepolitisk Råd, medlem af TV- og Radiorådet og ambassadør eller samtidigt med ansættelse i Sejmens Kancelli, Senatets Kancelli, Den Polske Præsidents Kancelli og i regeringsadministrationen. Dette forbud vedrører ikke medlemmer af Ministerrådet og statssekretærer i statsadministrationen.

¹⁹⁶ Lov af 12/4-2001 om valg til Sejmen og Senatet.

¹⁹⁷ Højesteret kan erklære valget helt eller delvis ugyldigt og beordre omvalg i enkelte kredse eller generelt.

¹⁹⁸ En præcisering af artikel 100 Stk. 2. I tilfælde af omvalg eller suppleringsvalg kan et medlem af senatet kandidere til Sejmen eller omvendt, men må ved valg frasige sig pladsen i den ene kammer.

2. Dommere, offentlige anklagere, embedsmænd indenfor statsadministrationen¹⁹⁹, soldater i aktiv militærtjeneste, politifunktionærer samt funktionærer ansat i Statens Sikkerhedstjeneste kan ikke fungere som medlem af Sejmen.
3. Andre tilfælde af forbud mod bestridelse af medlemskab af Sejmen samtidigt med offentlige funktioner samt andre tilfælde af forbud mod bestridelse af medlemskab fastsættes ved lov.

Artikel 104

1. Sejmens medlemmer er folkets repræsentanter²⁰⁰. De er ikke bundet af instruktioner fra vælgerne²⁰¹.
2. Inden de begynder at udøve deres mandat aflægger Sejmens medlemmer følgende højtidelige løfte:

Jeg lover højtideligt at jeg redeligt og samvittighedsfuldt vil udføre mine forpligtelser overfor Folket, vogte over Nationens suverænitet og interesser, gøre alt for Fædrelandets vel og borgernes gode, overholde Den Polske Republiks forfatningen og anden lovgivning.

Det højtidelige løfte kan aflægges med tilføjelse af sætningen ”så hjælpe mig Gud”.

3. Afvisning af at aflægge det højtidelige løfte er ensbetydende med afkald på mandatet.

¹⁹⁹ Omfatter centraladministrationen og dennes repræsentanter men ikke lokale embedsmænd.

²⁰⁰ Hele folkets repræsentanter og altså ikke repræsentanter for specielle interessegrupper.

²⁰¹ Partidisciplinen kan ikke tvinge en parlamentariker til at stemme sammen med partiet, men han kan ekskluderes af partiet, og således blive løsgænger eller melde sig ind i et andet parti.

Artikel 105

1. Et medlem af Sejmen kan ikke drages til ansvar for den del af sit virke som omfatter udøvelsen af mandatet, hverken så længe dette varer eller efter dets udløb²⁰². Medlemmer af Sejmen er for dette virke udelukkende ansvarlige overfor Sejmen, og i tilfælde af krænkelse af tredjeparts rettigheder kan han kun drages til ansvar ved domstolene med Sejmens samtykke²⁰³.
2. Fra dagen for offentliggørelsen af valgresultaterne indtil dagen for mandatets udløb kan et medlem af Sejmen ikke drages til strafferetligt ansvar uden Sejmens samtykke²⁰⁴.
3. Strafferetlig forfølgelse som er påbegyndt mod en person inden dagen for hans valg til medlem af Sejmen skal efter krav fra Sejmen være suspenderet indtil tidspunktet for udløbet af hans mandat. I sådanne tilfælde et også forældelsesfristen for strafferetlig forfølgelse suspenderet i den pågældende periode.
4. Et medlem af Sejmen kan give sit samtykke til at blive draget til strafferetligt ansvar. I givet fald anvendes bestemmelserne Stk. 2. og 3. ikke.
5. Et medlem af Sejmen må ikke tilbageholdes eller arresteres uden Sejmens samtykke, bortset fra tilfælde hvor han tages i en forbrydelse på fersk gerning og hvor hans tilbageholdelse er uomgængelig nødvendig for at sikre et korrekt sagsforløb. Formanden for Sejmen skal ufortøvet informeres om

²⁰² Materiel immunitet.

²⁰³ Det er ikke muligt for det enkelte medlem selv at give afkald på materiel immunitet.

²⁰⁴ Formel immunitet. Parlamentarikere er ikke beskyttet mod civile søgsmål.

tilbageholdelsen, og denne kan beordre omgående frigivelse af den tilbageholdte.

6. Særlige principper for og fremgangsmåde hvorved medlemmer af Sejmen drages strafferetligt til ansvar fastsættes ved lov.

Artikel 106

De nødvendige arbejdsbetingelser²⁰⁵ for en effektiv udførelse af pligterne som medlem af Sejmen samt beskyttelse af rettigheder der følger af udøvelsen af mandatet fastsættes ved lov²⁰⁶.

Artikel 107

1. I det ved lov fastsatte omfang må et medlem af Sejmen ikke drive erhvervsvirksomhed ved hvilken der opnås udbytte fra statslige midler²⁰⁷ eller det kommunale²⁰⁸ selvstyre og ej heller erhverve ejendom som tilhører disse.
2. På baggrund af Sejmens beslutning, truffet efter indstilling fra Sejmens Formand, kan et medlem af Sejmen, for overtrædelse af det i Stk. 1. nævnte forbud, drages til ansvar for Rigsretten, som dømmer i spørgsmålet om fortabelse af mandatet²⁰⁹.

Artikel 108

Bestemmelserne i artikel 103 - 107 anvendes tilsvarende overfor medlemmer af Senatet.

²⁰⁵ Ordret: betingelser

²⁰⁶ Lov af 9/5-1996 om udøvelse af mandat som medlem af Sejmen eller Senatet.

²⁰⁷ Egentligt: Staten som juridisk person

²⁰⁸ Ordret: territoriale selvstyre. Omfatter alle de selvstyrende enheder.

²⁰⁹ Et parlamentsmedlem kan således fortabe sit mandat såfremt han har økonomiske interesser med statslige eller kommunale organer eller firmaer. Rigsretten dømmer i dette tilfælde udelukkende om fortabelse af mandatet, mens eventuelt økonomisk eller strafferetligt ansvar afgøres af de almindelige domstole.

Organisation og virksomhed

Artikel 109

1. Sejmen og Senatets drøftelser finder sted i samlinger²¹⁰.
2. Med undtagelse af de i Artikel 98 Stk. 3 og 5 nævnte tilfælde²¹¹ indkalder Republikkens Præsident Sejmen og Senatets første samling til en dag som falder indenfor 30 dage fra valgdagen.

Artikel 110

1. Sejmen vælger fra sin midte²¹² Sejmens Formand og næstformænd²¹³.
2. Sejmens formand leder Sejmens forhandlinger, våger over Sejmens rettigheder samt repræsenterer Sejmen udadtil.
3. Sejmen nedsætter faste udvalg og kan nedsætte ekstraordinære udvalg.

Artikel 111

1. Sejm kan nedsætte en undersøgelseskommission²¹⁴ til efterforskning af nærmere bestemte sager²¹⁵.
2. Undersøgelseskommissionens fremgangsmåde fastsættes ved lov²¹⁶.

²¹⁰ Parlamentet arbejder permanent. En samling er et møde indkaldt til et bestemt tidspunkt.

²¹¹ I tilfælde af at Parlamentet opløses i utide indkaldes til første møde inden for 15 dage fra valgdagen.

²¹² Formand og næstformænd skal være medlemmer af Sejmen.

²¹³ Der er tradition for at hvert politisk parti repræsenteret i Sejmen har en næstformand.

²¹⁴ Undersøgelseskommissionen kan afhøre vidner, gennemgå dokumentation og på baggrund af dette udarbejde en rapport, men kan ikke træffe afgørelser og har ikke domsmyndighed. Undersøgelseskommissioner har været anvendt hyppigt i de senere år i forbindelse med sager der har haft stor mediebevågenhed.

²¹⁵ Undersøgelseskommissionens opgave må ikke være formuleret generelt.

²¹⁶ Lov af 21/1-1999 om undersøgelseskommissioner.

Artikel 112²¹⁷

Sejmen forretningsorden²¹⁸ vedtages af Sejmen²¹⁹. Den fastsætter Sejmens indre organisation og arbejdsorden samt fremgangsmåden ved nedsættelse af dets organer og disses aktiviteter. Forretningsordenen fastsætter også fremgangsmåden ved statslige organers gennemførelse af deres forfatningsmæssige og lovgivningsmæssige forpligtelser overfor Sejmen.

Artikel 113

Sejmens samlinger er offentlige²²⁰. Hvis dette er påkrævet af hensyn til statens vel kan Sejm med absolut flertal og under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer vedtage hemmelige forhandlinger.

Artikel 114

1. I de i forfatningen fastsatte tilfælde²²¹ forhandler Sejmen og Senatet i fællesskab som Nationalforsamling²²², under forsæde af Sejmens Formand eller, i dennes fravær, Senatets Formand.
2. Nationalforsamlingen vedtager sin egen forretningsorden.

²¹⁷ Syntaksen i artiklen er ændret let med henblik på en lettere tilgængelig dansk oversættelse.

²¹⁸ Ordret: Regulativ

²¹⁹ Forretningsordenen er ikke en lov og kan som sådan ikke afvises af Senatet eller Præsidenten.

²²⁰ Ud over offentlig adgang til Sejmens møder transmitteres en del af disse på en offentlig Tv-kanal. Stenogrammer fra udvalgsmøder er ligeledes i vidt omfang offentligt tilgængelige.

²²¹ Nationalforsamlingen modtager Præsidentens embedsed, kan træffe beslutning om at anklage Præsidenten for Rigsretten og bestrider andre opgaver i forbindelse med præsidenten.

²²² Kun i de i Forfatningen fastsatte tilfælde fungerer dette som Nationalforsamling. Sejmen og Senatet kan holde fælles møder i andre anledninger, uden at dette resulterer i at de fungerer som Nationalforsamling.

Artikel 115

1. Formanden for Ministerrådet og Ministerrådets øvrige medlemmer er forpligtigede til at give svar på skriftlige anmodninger om redegørelser²²³ samt mundtlige spørgsmål²²⁴ fra medlemmerne af Sejmen i løbet af 21 dage.
2. Formanden for Ministerrådet og Ministerrådets øvrige medlemmer er forpligtigede til at give svar vedrørende løbende sager på hver af Sejmens samlinger.

Artikel 116

1. På vegne af Den Polske Republik træffer Sejmen beslutning om krigstilstand²²⁵ og fredsslutning.
2. Sejmen kan kun træffe beslutning om krigstilstand i tilfælde af væbnet angreb på Den Polske Republiks territorium, eller hvor det af en international aftale fremgår en pligt til fælles forsvar mod aggression. Såfremt Sejmen ikke er i stand til at samles beslutter Republikkens Præsident om krigstilstand.

Artikel 117

Princippet for benyttelsen af de Væbnede Styrker udenfor Den Polske Republiks grænser fastsættes ved ratificeret international aftale eller ved lov. Princippet for fremmed militærs tilstedeværelse på Den Polske Republiks territorium og principperne for deres bevægelser gennem dette territorium fastsættes ved ratificeret international aftale eller ved lov.

²²³ Ordret: Interpellationer

²²⁴ Ordret: spørgsmål fra Sejmens medlemmer

²²⁵ Krigstilstand er en faktisk og juridisk situation i forhold til en fremmed stat. Den må ikke forveksles med krigsretstilstand (omtalt i Art. 229), som selvfølgelig kan forekomme sideløbende med krigstilstand.

Artikel 118

1. Lovgivningsinitiativ tilkommer²²⁶ medlemmerne af Sejmen²²⁷, Senatet²²⁸, Republikkens Præsident og Ministerrådet.
2. Lovgivningsinitiativ tilkommer ligeledes en gruppe på mindst 100.000 borgere som har valgt til Sejmen. Fremgangsmåden desangående fastsættes ved lov²²⁹.
3. I forbindelse med fremlæggelse af lovforslag for Sejmen forelægger forslagsstillerne de finansielle konsekvenser af dets gennemførelse.

Artikel 119

1. Sejmen overvejer lovforslag i tre²³⁰ behandlinger²³¹.
2. Retten til at fremsætte ændringsforslag til lovforslag i løbet af Sejmens behandling af dette tilkommer forslagsstillerne, medlemmerne af Sejmen og Ministerrådet.
3. Sejmens formand kan afslå at underkaste et ændringsforslag afstemning, såfremt dette ikke på forhånd har været forelagt for et udvalg.
4. Forslagsstiller kan i løbet af den i Sejmen foregående lovgivningsproces trække lovforslaget tilbage indtil tidspunktet for afslutningen af andenbehandlingen.

²²⁶ Forfatningen fastsætter ikke nogen tidsfrist for behandling af lovforslag. Lovforslag bortfalder i henhold til sædvane ved nyvalg.

²²⁷ 15 medlemmer og udvalg under Sejmen i henhold til Sejmens forretningsorden.

²²⁸ Ved en flertalsafgørelse.

²²⁹ Lov af 24/6-1999 om borgernes gennemførelse af lovgivningsinitiativ. I henhold til denne lov bortfalder et borgerligt lovgivningsinitiativ ikke selv om det ikke færdigbehandles inden nyvalg.

²³⁰ Et lovforslag kan afvises under 1. behandlingen, hvorefter der ikke foretages yderligere. Endvidere har forslagsstilleren ret til at trække forslaget tilbage indtil afsluttet 2. behandling.

²³¹ De tre behandlinger kan delvist foregå som udvalgsbehandling.

Artikel 120

Sejmen vedtager love ved almindeligt flertal under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer²³², medmindre forfatningen foreskriver et andet flertal²³³. På samme måde foretages beslutninger såfremt andet ikke er bestemt ved lov eller ved Sejmen beslutning.

Artikel 121

1. Sejmens Formand overdrager Senatet de af Sejmen vedtagne love.
2. I løbet af 30 dage fra dagen for overdragelsen af loven kan Senatet antage den uden ændringer, vedtage ændringer eller vedtage at afvise den i sin helhed. Såfremt Senatet i løbet af 30 dage fra overdragelsen ikke har foretaget en behørig beslutning anses loven for vedtaget i den af Sejmen angivne form.
3. Senatets beslutning om at afvise loven eller de af Senatet vedtagne ændringsforslag anses for at være vedtaget, såfremt Sejmen ikke afviser dem²³⁴ med absolut flertal under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer.

²³² Mindst 230 medlemmer (quorum) skal være til stede under afstemningen for at denne er gyldig. Ved almindeligt flertal skal flere stemme for lovforslaget eller beslutningen end imod. Medlemmer som afholder sig fra at stemme er således med til at danne quorum.

²³³ Forfatningen foreskriver i flere tilfælde kvalificeret flertal eller absolut flertal, blandt andet ved forfatningsændringer, regeringsdannelse, afgivelse af suverænitæt, afvisning af Senatets holdning til love vedtaget af Sejmen samt underkendelse af et veto fra præsidenten.

²³⁴ Forfatningen sætter ingen tidsfrist, men Sejmen kan ikke afvise at forholde sig til Senatets ændringsforslag eller afvisning.

Artikel 122

1. Efter afslutningen af den i Artikel 121 fastsatte procedure forelægger Sejmens Formand den vedtagne lov for Republikkens Præsident til underskrift.
2. Republikkens Præsident underskriver loven i løbet af 21 dage fra dagen for forelæggelsen og anordner dens offentliggørelse i Den Polske Republiks Lovtidende.
3. Inden underskrivelsen af loven kan Republikkens Præsident indgive en begæring til Forfatningsdomstolen vedrørende lovens overensstemmelse med Forfatningen²³⁵. Republikkens Præsident kan ikke nægte at underskrive en lov som Forfatningsdomstolen har erklæret for overensstemmende med Forfatningen²³⁶.
4. Republikkens Præsident afslår at underskrive en lov som Forfatningsdomstolen har erklæret for ikke at være i overensstemmelse med Forfatningen. Såfremt den manglende overensstemmelse kun vedrører særlige bestemmelser i loven, og Forfatningsdomstolen ikke har truffet afgørelse om at disse er uadskilleligt forbundet med hele loven, underskriver Præsidenten, efter at have indhentet en vurdering fra Formanden for Sejmen, loven med udeladelse af de bestemmelser som er erklæret for ikke at være i overensstemmelse med Forfatningen eller han returnerer loven til Sejmen med henblik på at fjerne den manglende overensstemmelse.
5. Såfremt Republikkens Præsident ikke indgiver en begæring til Forfatningsdomstolen i henhold til fremgangsmåden i Stk. 3 kan han i en motiveret begæring overdrage loven til Sejmen til fornyet overvejelse. Efter fornyet vedtagelse af loven i Sejmen med et flertal på 3/5 af stemmerne under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer underskriver Republikkens Præsident loven i løbet af 7 dage og anordner dens offentliggørelse i Den Polske Republiks Lovtidende. I tilfælde af fornyet vedtagelse at loven i Sejmen tilkommer der ikke Republikkens Præsident ret til at indgive en begæring til Forfatningsdomstolen i henhold til fremgangsmåden i Stk. 3.²³⁷
6. Republikkens Præsidents indgivelse af en begæring til Forfatningsdomstolen vedrørende lovens overensstemmelse med Forfatningen eller af en begæring til Sejmen om fornyet overvejelse af loven suspenderer de i Stk. 2 angivne tidsfrister for underskrivelse af loven.

Artikel 123

1. Ministerrådet kan erklære et af sig selv tiltrådt lovforslag for vigtigt, dog med undtagelse af skattelovforslag, love vedrørende valg af Republikkens Præsident, valg til Sejmen og Senatet samt til det kommunale²³⁸ selvstyres organer, love som regulerer de offentlige myndigheders organisation og ansvarsområde, samt også kodifikationer²³⁹.

²³⁵ I henhold til artikel 126 er en af Præsidentens opgaver at vogte over overholdelsen af Forfatningen.

²³⁶ Proceduren ved Forfatningsdomstolen er ofte langvarig, hvilket giver Præsidenten mulighed for at udsætte en lov betragteligt. Samtidigt bortfalder loven ved nyvalg til Sejmen, såfremt Forfatningsdomstolen ikke har forholdt sig til den nye lov inden valget.

²³⁷ Såfremt Præsidenten er i tvivl om en ny lov har han således 2 muligheder; enten Forfatningsdomstolen eller veto, men uden mulighed for at anvende begge tiltag på samme lov.

²³⁸ Ordret: territoriale. Omfatter kommuner, powiater og regioner.

²³⁹ Ordforklaring: Lovsamlinger som udtømmende dækker et større retsområde

2. Sejmens forretningsorden samt Senatets forretningsorden fastsætter forskellen i lovgivningsprocessen i forbindelse med vigtige forslag.
3. Ved behandlingen af lovforslag som er erklæret for vigtig er tidsfristen for dets overvejelse i Senatet 14 dage og tidsfristen indenfor hvilken Republikkens Præsident underskriver loven 7 dage.

Artikel 124

Bestemmelserne i artikel 110, artikel 112, artikel 113 og artikel 120 anvendes tilsvarende i forhold til Senatet.

Folkeafstemning

Artikel 125

1. I sager af særlig betydning for staten kan gennemføres en landsdækkende folkeafstemning²⁴⁰.
2. Ret til at anordne en landsdækkende folkeafstemning har Sejmen med absolut flertal under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer samt Republikkens Præsident med Senatets godkendelse udtrykt ved absolut flertal under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer af Senatet.²⁴¹
3. Resultatet af folkeafstemningen er bindende såfremt der ved en landsdækkende folkeafstemning er deltagelse af mere end halvdelen af de stemmeberettigede²⁴².
4. Højesteret træffer beslutning om gyldigheden af en landsdækkende

- folkeafstemning, samt af den i artikel 235 Stk. 6²⁴³ omtalte folkeafstemning.
5. Principperne for og fremgangsmåden ved gennemførelse af folkeafstemning fastsættes ved lov²⁴⁴.

Kapitel V

Præsidenten for Den Polske Republik

Artikel 126

1. Præsidenten for Den Polske Republik er Den Polske Republiks øverste repræsentant og garanten for statsmagtens kontinuitet.
2. Republikkens Præsident vogter over overholdelsen af Forfatningen, værner om landets suverænitet og sikkerhed samt over dets territoriums ukrænkelighed og udelelighed.
3. Republikkens Præsident udfører sin opgave i det omfang og i henhold til de principper som er fastsat i Forfatningen og ved lov.

Artikel 127

1. Republikkens Præsident vælges af Folket ved almindelige, lige og direkte valg og ved hemmelig afstemning²⁴⁵.
2. Republikkens Præsident vælges til en femårig valgperiode²⁴⁶ og kan kun genvælges en gang.
3. Til Republikkens Præsident kan vælges en polsk statsborger som senest på valgdagen er fyldt 35 år og besidder

²⁴⁰ I henhold til Art. 170 kan der også udskrives lokale folkeafstemninger.

²⁴¹ Folkeafstemning kan kun udskrives af enten Sejmen eller af Præsidenten med Senatets godkendelse.

²⁴² Hvis folkeafstemningen ikke har deltagelse af halvdelen af de stemmeberettigede er resultatet vejledende.

²⁴³ Der henvises til en folkeafstemning om forfatningsændringer.

²⁴⁴ Lov om landsdækkende folkeafstemning af 14/3-2003.

²⁴⁵ I betragtning af at Præsidenten er valgt ved direkte valg besidder han relativt begrænsede kompetencer i sammenligning med andre lande hvor præsidenten vælges direkte. Præsidentens indflydelse hviler i en vis udstrækning på hans personlige autoritet.

²⁴⁶ Institutionen vicepræsident eksisterer ikke i Polen. Såfremt præsidentembedet bliver ledigt gennemføres nyvalg og den nyvalgte Præsident påbegynder en ny 5-årig embedsperiode.

fuld valgret til Sejmen. En kandidat indstilles af mindst 100.000 vælgere med valgret til Sejmen.

4. Til Republikkens Præsident vælges den kandidat som opnår mere end halvdelen af de gyldigt afgivne stemmer. Såfremt ingen af kandidaterne opnår det krævede flertal gennemføres fornyet afstemning 14 dage efter første afstemning.
5. Ved den fornyede afstemning foretages valg mellem de to kandidater som i første afstemning opnåede det højeste stemmetal. Såfremt nogen af de to kandidater trækker sit samtykke til at kandidere tilbage, mister sin stemmeret eller dør gives der adgang til den kandidat der opnåede det næstfølgende højeste stemmetal i den første afstemning. I så fald opsættes datoen for den fornyede afstemning med yderligere 14 dage.
6. Til Republikkens Præsident vælges den kandidat som i den fornyede afstemning opnåede det højeste stemmetal.
7. Principperne for og fremgangsmåden ved indstilling af kandidater og gennemførelse af valg samt betingelserne for gyldigheden af valget af Republikkens Præsident fastsættes ved lov²⁴⁷.

Artikel 128

1. Republikkens Præsidents valgperiode indledes på den dag hvor han tiltræder embedet.
2. Formanden for Sejmen forordner valg af Republikkens Præsident på en dag som ligger ikke tidligere end 100 dage og ikke senere end 75 dage før udløbet af den siddende Præsident for Republikkens embedsperiode, og i tilfælde af at embedet som

Republikkens Præsident står ledigt – ikke senere end fyrré dage efter at embedet er blevet ledigt²⁴⁸, idet han fastsætter valghandlingen til at finde sted på en helligdag, som falder i løbet af 60 dage fra den dag hvor valget blev forordnet.

Artikel 129

1. Højesteret træffer beslutning om gyldigheden af valget af Republikkens Præsident.
2. Vælgere har ret til at indgive protest til Højesteret mod gyldigheden af valget af Republikkens Præsident i overensstemmelse med de ved lov fastsatte principper herfor.
3. I tilfælde af at valget af Republikkens Præsident konstateres ugyldigt gennemføres nyvalg overensstemmende med de i Artikel 128 Stk. 2 fastsatte principper for det tilfælde, at embedet som Republikkens Præsident bliver ledigt.

Artikel 130

Republikkens Præsident tiltræder embedet efter overfor Nationalforsamlingen²⁴⁹ at have aflagt følgende ed:

”Idet jeg tiltræder embedet som Præsident for Den Polske Republik i henhold til folkets vilje aflægger jeg en højtidelig ed om at fastholde troskab overfor Forfatningens bestemmelser, jeg vil ubrydeligt værne om Nationens værdighed, Landets uafhængighed og sikkerhed, og Fædrelandets bedste samt borgernes velbefindende vil

²⁴⁷ Lov af 27/9-1990 om valg af Den Polske Republiks Præsident

²⁴⁸ Præsidentembedet blev ledigt efter at Præsident Lech Kaczynski omkom ved et flystyrt 10/4-2010.

²⁴⁹ Sejmen og Senatet træder sammen som Nationalforsamling for at høre Præsidentens ed.

for mig altid være det højeste bud”.

Eden kan aflægges med tilføjelse af sætningen ”så hjælpe mig Gud”.

Artikel 131

1. Såfremt Republikkens Præsident midlertidigt ikke er i stand til at udføre sit embede informerer han Sejmens Formand om dette, hvorefter denne midlertidigt overtager Republikkens Præsidents pligter. I tilfælde af at Republikkens Præsident ikke er i stand til at informere Sejmens Formand om sin manglende evne til at udøve embedet fremsætter Forfatningsdomstolen, på baggrund af en anmodning fra Sejmens Formand, erklæring om forhindringer for udøvelse af embedet af Republikkens Præsident. I tilfælde af den Polske Præsidents midlertidige manglende evne til at udøve embedet betror Forfatningsdomstolen Sejmens Formand den midlertidige udøvelse af Republikkens Præsidents pligter.
2. Indtil tidspunktet for nyvalg udfører Sejmens Formand²⁵⁰ midlertidigt Republikkens Præsidents pligter i tilfælde af:
 - 1) Republikkens Præsidents død,
 - 2) At Republikkens Præsident frasiger sig embedet,
 - 3) at valget af Republikkens Præsident konstateres ugyldigt eller på grund af andre årsager som medfører manglende tiltrædelse af embedet efter et valg,
 - 4) at Nationalforsamlingen ved en beslutning foretaget med et flertal på mindst 2/3 at det ved lov fastsatte antal medlemmer af

²⁵⁰ Sejmens Formand er ikke vicepræsident og udfører kun midlertidigt Præsidentens pligter.

Nationalforsamlingen²⁵¹ erklærer Republikkens Præsident permanent uegnet til at udøve embedet af helbredsmæssige årsager,

- 5) at Republikkens Præsident afsættes fra embedet ved en Rigsretsdom.
3. I tilfælde af at Sejmens Formand ikke kan udføre de Republikkens Præsident påhvilende pligter overtager Senatets Formand de pågældende pligter.
4. Den person som udfører Republikkens Præsidents pligter kan ikke træffe beslutning om forkortelse af Sejmens valgperiode.

Artikel 132

Republikkens Præsident må ikke beklæde noget andet embede og ej heller udøve nogen offentlig funktion, med undtagelse af de som er forbundet med embedsudøvelsen.

Artikel 133

1. Som landets repræsentant i udenrigsforhold skal Republikkens Præsident:
 - 1) ratificere og opsig internationale aftaler²⁵², om hvilket Sejmen og Senatet informeres,
 - 2) udnævne og hjemkalde Den Polske Republiks befuldmægtigede repræsentanter i andre lande og ved internationale organisationer²⁵³,
 - 3) Modtage akkreditiver og hjemsende til ham akkrediterede

²⁵¹ Mindst 374 af de 560 medlemmer skal stemme for.

²⁵² Internationale aftaler forhandles af Ministerrådet og ratificeringen skal paraferes af Formanden for Ministerrådet.

²⁵³ Disse udnævnelser og hjemkaldelser skal paraferes af Formanden for Ministerrådet. Præsidenten kan således undlade at udnævne repræsentanter for Polen i udlandet, men kan ikke selvstændigt udpege fx ambassadører.

- diplomatiske repræsentanter fra andre lande og internationale organisationer.
2. Inden ratificeringen af internationale aftaler kan Republikkens Præsident indgive en begæring til Forfatningsdomstolen vedrørende dennes overensstemmelse med Forfatningen.
 3. Med hensyn til udenrigspolitik samarbejder Republikkens Præsident med Formanden for Ministerrådet og den kompetente minister²⁵⁴.

Artikel 134²⁵⁵

1. Republikkens Præsident er den øverste ansvarlige for Den Polske Republiks væbnede styrker.
2. I fredstid udøver Republikkens Præsident kommandoen over de væbnede styrker ved hjælp af Forsvarsministeren²⁵⁶.²⁵⁷
3. Republikkens Præsident udnævner for en nærmere bestemt periode Chefen for Generalstaben og de øverstbefalende for de enkelte værn. Embedsperiodens længde samt fremgangsmåde og betingelser for deres afskedigelse før udløbet af denne fastsættes ved lov.
4. Under krigstid udnævner Republikkens Præsident, på anmodning af Formanden for Ministerrådet, den Ledende Øverstbefalende for De Væbnede Styrker. Ved samme fremgangsmåde kan han afskedige den Ledende

Øverstbefalende for De Væbnede Styrker. Det ansvarsområde som er omfattet af Den ledende Øverstbefalende for De Væbnede Styrker samt principperne for hvorledes han er underlagt Den Polske Republiks forfatningsmæssige organer fastsættes ved lov.

5. På anmodning af Forsvarsministeren tildeler Republikkens Præsident de ved lov fastsatte militære grader²⁵⁸.
6. Den Polske Præsidents ansvarsområde i forbindelse med hans øvrighed over De Væbnede Styrker fastsættes detaljeret ved lov.

Artikel 135

Det rådgivende organ for Republikkens Præsident vedrørende den indre og ydre statssikkerhed er Det Nationale Sikkerhedsråd²⁵⁹.

Artikel 136

I tilfælde af en direkte, ydre trussel mod landet forordner Republikkens Præsident, på anmodning af Formanden for Ministerrådet, generel eller delvis mobilisering²⁶⁰ samt anvendelse af De Væbnede Styrker til forsvar²⁶¹ af Den Polske Republik.

Artikel 137

Republikkens Præsident tildeler polsk statsborgerskab²⁶² og giver tilladelse til fraskrivelse af polsk statsborgerskab²⁶³.

²⁵⁴ Præsidentens rolle i udenrigspolitikken er primært repræsentativ. Den praktiske ledelse af udenrigspolitikken ligger hos Ministerrådet (artikel 146)

²⁵⁵ De i denne artikel nævnte præsidentielle udnævnelser kræver alle parafering af Formanden for Ministerrådet.

²⁵⁶ Ordret: Ministeren for det Nationale Forsvar

²⁵⁷ Forsvarsministeren er ikke underlagt Præsidenten, men fungerer som bindeled mellem Præsidenten og det militære personel.

²⁵⁸ Præsidenten kan undlade at forfremme officerer, selv om disse er indstillet af Forsvarsministeren.

²⁵⁹ Sikkerhedsrådet kan ikke træffe nogen beslutninger. Medlemmerne af Sikkerhedsrådet fastsættes suverænt af Præsidenten.

²⁶⁰ Mobilisering medfører ikke nødvendigvis krigstilstand (artikel 116) eller krigsretstilstand (artikel 228).

²⁶¹ Både her og andre steder i Forfatningen understreges at De Væbnede Styrker kun kan bruges i forsvarsøjemed.

²⁶² Proceduren i forbindelse med udlændinges opnåelse af polsk statsborgerskab er relativt automatiseret, men det er i sidste ende Præsidentens suveræne afgørelse.

Artikel 138

Republikkens Præsident tildeler ordner og udmærkelser²⁶⁴.

Artikel 139

Republikkens Præsident kan benåde²⁶⁵. Benådning kan ikke anvendes i forhold til personer som er dømt af Rigsretten.

Artikel 140

Republikkens Præsident kan henvende sig til Sejmen, til Senatet eller til Nationalforsamlingen i en højtidelig tale. Den højtidelige tale gøres ikke til genstand for debat²⁶⁶.

Artikel 141

1. I sager af særlig betydning kan Republikkens Præsident indkalde Statsrådet. Statsrådet dannes af Ministerrådet²⁶⁷ og fører sine drøftelser under forsæde af Republikkens Præsident.
2. Der tilkommer ikke Statsrådet de Ministerrådet tilhørende kompetencer²⁶⁸.

²⁶³ En polsk borger kan ikke miste sit statsborgerskab, medmindre han selv anmoder om at blive løst fra dette.

²⁶⁴ Ordner og udmærkelser er ikke en ret og tildeles alene efter Præsidentens beslutning.

²⁶⁵ Benådning er alene Præsidentens beslutning og kræver ikke parafering. Der er eksempler på kontroversielle benådnings, specielt i slutningen af Præsidentens embedsperiode.

²⁶⁶ Det er alene Præsidentens beslutning hvornår han ønsker at holde en højtidelig tale og om han ønsker at rette den til et ene af parlamentets kamre eller til Nationalforsamlingen. I praksis transmitteres de højtidelige taler også i fjernsyn og er ofte et led i politisk profilering. Parlamentet bør ikke diskutere talens indhold i parlamentssalen.

²⁶⁷ Statsrådet er Præsidentens adgang til at konsultere sager med hele Ministerrådet. Præsidenter træffer selvstændigt beslutning om indkaldelse af Statsrådet.

²⁶⁸ Statsrådet kan ikke træffe nogen beslutninger. Det må eventuelt gøres efterfølgende i Ministerrådet.

Artikel 142

1. Republikkens Præsident udsteder forordninger²⁶⁹ og anordninger²⁷⁰ i henhold til de i artikel 92 og artikel 93 angivne principper.
2. I forbindelse med udførelsen af de øvrige ham tilkomne kompetencer udsteder Republikkens Præsident beslutninger.

Artikel 143

Republikkens Præsidents Kancelli er et støtteorgan²⁷¹ for Republikkens Præsident. Republikkens Præsident fastsætter vedtægterne for Kancelliets virke samt udnævner og afskediger Chefen for Republikkens Præsidents Kancelli.

Artikel 144

1. Under udøvelsen af sine forfatningsmæssige og lovgivningsmæssige kompetencer udsteder Republikkens Præsident officielle dokumenter.
2. Officielle dokumenter fra Republikkens Præsident kræver for deres gyldighed underskrift af Formanden for Ministerrådet, som ved underskrivelsen af dokumentet bliver ansvarlig overfor Sejmen²⁷².
3. Bestemmelsen i Stk. 2 vedrører ikke:
 - 1) forordning af valg til Sejmen og Senatet,
 - 2) indkaldelse af første møde i nyvalgt Sejm og Senat,

²⁶⁹ I dansk ret svarende til "bekendtgørelser".

²⁷⁰ I dansk ret svarende til "cirkulærer".

²⁷¹ Kancelliet er således ikke en del af statsadministrationen.

²⁷² Det politiske ansvar påhviler således Formanden for Ministerrådet, bortset fra de i Stk. 3. nævnte tilfælde, hvor parafering ikke er påkrævet. Systemet kræver et vist samarbejde mellem Formanden for Ministerrådet og Præsidenten, selv i de tilfælde hvor de kommer fra forskellige politiske lejre.

- 3) forkortelse af Sejmens valgperiode i de i Forfatningen nævnte tilfælde,
- 4) lovgivningsinitiativ,
- 5) anordning af landsdækkende folkeafstemning²⁷³,
- 6) underskrivelse af love eller afslag på at underskrive love,
- 7) anordning af offentliggørelse af love samt internationale aftaler i Den Polske Republiks Lovtidende,
- 8) henvendelse til Sejmen, til Senatet eller til Nationalforsamlingen i en højtidelig tale,
- 9) begæring til Forfatningsdomstolen,
- 10) begæring til Det Øverste Kontrolkammer om gennemførelse af kontrol,
- 11) udpegning og udnævnelse af Formanden for Ministerrådet,
- 12) antagelse af Ministerrådets afskedsbegæring og betroelse af midlertidig forretningsførelse,
- 13) begæring til Sejmen om at drage et medlem af Ministerrådet til ansvar for Rigsretten,
- 14) afskedigelse af minister overfor hvem Sejmen har udtrykt mistillid,
- 15) indkaldelse af Statsrådet,
- 16) tildeling af ordner og udmærkelser,
- 17) udnævnelse af dommere,
- 18) anvendelse af benådning,
- 19) tildeling af polsk statsborgerskab og tilladelse til fraskrivelse af polsk statsborgerskab,
- 20) udnævnelse af Ledende Formand for Højesteret,
- 21) udnævnelse af Formanden og Næstformanden for Forfatningsdomstolen,
- 22) udnævnelse af Formanden for Den Øverste Forvaltningsdomstol,
- 23) udnævnelse af formændene for Højesteret samt næstformænd for Den Øverste Forvaltningsdomstol,
- 24) begæring til Sejmen om udnævnelse af Formanden for Den Polske Nationalbank,
- 25) udnævnelse af medlemmer af Pengepolitisk Råd,
- 26) udnævnelse og afskedigelse af medlemmerne af Det Nationale Sikkerhedsråd,
- 27) udnævnelse af medlemmer af TV- og radorådet,
- 28) tildeling af statut til Republikkens Præsidents Kancelli samt udnævnelse og afskedigelse af Chefen for Republikkens Præsidents Kancelli,
- 29) udstedelse af anordningen i henhold til de i artikel 93 fastsatte principper,
- 30) fralæggelse af embedet som Republikkens Præsident.

Artikel 145

1. For krænkelse af Forfatningen, loven²⁷⁴ eller for en begået forbrydelse²⁷⁵ kan Republikkens Præsident drages til ansvar for Rigsretten²⁷⁶.
2. Republikkens Præsident kan sættes under anklage efter en beslutning i Nationalforsamlingen²⁷⁷, foretaget med et flertal på mindst 2/3 af det ved lov fastsatte antal medlemmer af Nationalforsamlingen²⁷⁸ efter begæring fra mindst 140 medlemmer af Nationalforsamlingen.

²⁷⁴ I forbindelse med embedsudøvelsen.

²⁷⁵ Ikke nødvendigvis i forbindelse med embedsudøvelsen.

²⁷⁶ Præsidenten kan ikke på andre måder drages til retsligt ansvar så længe embedsperioden varer.

²⁷⁷ Nationalforsamlingen består af Sejmen og Senatet i forening.

²⁷⁸ Mindst 374 af de 560 medlemmer skal stemme for.

²⁷³ Her kræves Senatets godkendelse.

3. Fra dagen for beslutningen om at sætte Republikkens Præsident under anklage ved Rigsretten suspenderes udøvelsen af embedet som Republikkens Præsident. Bestemmelsen i artikel 131 anvendes tilsvarende²⁷⁹.

Kapitel VI

Ministerrådet og regeringsadministrationen

Artikel 146

1. Ministerrådet varetager Den Polske Republiks indenrigs- og udenrigspolitik.
2. Ministerrådets ansvarsområde indbefatter statens politik i det omfang denne ikke er forbeholdt andre statslige eller selvstyrende kommunale²⁸⁰ organer
3. Ministerrådet leder regeringsadministrationen.
4. I det omfang og i henhold til de principper som er fastsat i Forfatningen og ved lov udfører Ministerrådet i særdeleshed følgende:
 - 1) sikrer at lovgivningen føres ud i livet,
 - 2) udsteder forordninger²⁸¹,
 - 3) koordinerer og kontrollerer det af regeringsadministrationens organer udførte arbejde,
 - 4) beskytter Statens²⁸² interesser,
 - 5) vedtager finanslovsforslaget²⁸³,
 - 6) leder implementeringen af statens finanslov samt godkender afstemningen af statskonti og

²⁷⁹ Sejmens Formanden overtager Præsidentens forpligtelser.

²⁸⁰ Ordret: territoriale. Omfatter kommuner, powiater og regioner.

²⁸¹ Svarer i dansk ret til "bekendtgørelser".

²⁸² Ordret: Statens skatkammer = Staten som juridisk person

²⁸³ Finanslovsforslaget skal senere vedtages af Sejmen og Senatet før det kan blive lov.

- rapporter vedrørende finanslovens implementering,
- 7) varetager landets indre sikkerhed samt den offentlige orden,
- 8) varetager statens ydre sikkerhed,
- 9) udøve generel ledelse med hensyn til forholdet til andre lande og internationale organisationer,
- 10) indgår internationale aftaler som kræver ratificering samt bekræfter og opsiges andre internationale aftaler,
- 11) udøver generel ledelse med hensyn til landets forsvar samt fastsætter det antal borgere som årligt indkaldes til aktiv militærtjeneste,
- 12) fastsætter organisationen af og fremgangsmåden ved gennemførelse af sit arbejde.

Artikel 147

1. Ministerrådet består af Formanden for Ministerrådet²⁸⁴ og ministrene.
2. Som en del af Ministerrådets sammensætning kan der udnævnes næstformænd for Ministerrådet.
3. Formanden og næstformændene for Ministerrådet kan også fungere som ministre.
4. Som en del af Ministerrådets sammensætning kan der herudover udnævnes formænd for de ved lov fastsatte komiteer²⁸⁵.

Artikel 148

Formanden for Ministerrådet²⁸⁶:

- 1) repræsenterer Ministerrådet,
- 2) leder Ministerrådets arbejde,
- 3) udsteder forordninger,

²⁸⁴ Formanden for Ministerrådet betegnes i daglig tale „Premierminister“.

²⁸⁵ Ordforklaring: I denne betydning drejer det sig om et kollegialt udvalg, som udfører en nærmere bestemt arbejdsopgave.

²⁸⁶ Ud over sin position som leder af Ministerrådet er Formanden for dette samtidigt et selvstændigt organ med egne kompetencer.

- 4) varetager gennemførelsen af Ministerrådets politik og fastsætter gennemførelsesmåden,
- 5) koordinerer og kontrollerer Ministerrådets medlemmers arbejde,
- 6) udøver tilsyn med det kommunale²⁸⁷ selvstyre indenfor de af Forfatningen og ved lov fastsatte grænser og fremgangsmåder.
- 7) Er den øverste tjenstlige fortsatte for medarbejdere i regeringsadministrationen.

Artikel 149

1. Ministrene leder nærmere bestemte område af regeringsadministrationen eller udfører de dem af Formanden for Ministerrådet fastlagte opgaver²⁸⁸. Kompetenceområdet for en minister som leder et felt indenfor regeringsadministrationen fastsættes ved lov.
2. Ministre som leder et område af regeringsadministrationen udsteder forordninger. Ministerrådet kan på anmodning af Formanden for Ministerrådet tilbagekalde en ministers forordning²⁸⁹ eller anordning²⁹⁰.
3. Bestemmelserne vedrørende ministre som leder et område af regeringsadministrationen anvendes tilsvarende i forhold til de i artikel 147 Stk. 4 omtalte formænd for komiteer.

²⁸⁷ Ordret: territoriale. Omfatter kommuner, powiater og regioner.

²⁸⁸ Ministrene uddelegerer opgaver til politisk udnævnte sekretærer og undersekretærer.

²⁸⁹ Polsk: rozporządzenie. Har almindelig gyldighed i forhold til borgerne.

²⁹⁰ Polsk: zarządzenie. Har kun gyldighed internt indenfor ministeriets organisation.

Artikel 150

Et medlem af Ministerrådet må ikke deltage i aktiviteter som er i strid med hans offentlige forpligtelser²⁹¹.

Artikel 151

Formanden for Ministerrådet, næstformændene for Ministerrådet og ministrene aflægger overfor Republikkens Præsident følgende ed:
”Idet jeg tiltræder embedet som Formand for Ministerrådet (næstformand for Ministerrådet, minister) aflægger jeg en højtidelig ed om at fastholde troskab overfor Forfatningens bestemmelser og anden ret i Den Polske Republik, samt at Fædrelandets bedste samt borgernes velbefindende for mig altid vil være det højeste bud”.
Eden kan aflægges med tilføjelse af sætningen ”så hjælpe mig Gud”.

Artikel 152

1. Ministerrådets repræsentant i regionerne²⁹² er wojewodaen²⁹³.
2. Fremgangsmåden ved udnævnelse og afskedigelse²⁹⁴ samt wojewodaernes virkefelt fastsættes ved lov²⁹⁵.

Artikel 153

1. Med henblik på at sikre en professionel, redelig, uvildig og

²⁹¹ Der er tale om alle slags aktiviteter, offentlige, private og politiske.

²⁹² Polsk statsligt såvel som selvstyrende administrativt område. Polsk betegnelse: wojewodztwo

²⁹³ Den polske betegnelse for statsadministrationens øverste repræsentant i den enkelte region. Er politisk udnævnt og udfører regeringens politik.

²⁹⁴ Wojewodaerne og vicewojewodaer indgiver afskedsbegæring sammen med regeringen.

²⁹⁵ Lov af 5/6-1998 om regeringsadministrationen i regionerne.

politisk neutral udførelse af statens opgaver skal der i regeringsadministrationens kontorer fungere et embedsmandskorps.

2. Formanden for Ministerrådet er den øverste tjenstlig fortsatte for embedsmandskorpset.

Artikel 154

1. Republikkens Præsident udpeger Formanden for Ministerrådet²⁹⁶, som foreslår Ministerrådets sammensætning. I løbet af 14 dage fra dagen for Sejmens første samling eller fra modtagelse af det foregående Ministerråds afsked udnævner Republikkens Præsident Formanden for Ministerrådet sammen med de øvrige medlemmer af ministerrådet og tager imod eden fra medlemmerne af det nyudnævnte Ministerråd.
2. Indenfor 14 dage fra at han er blevet udnævnt af Republikkens Præsident præsenterer Formanden for Ministerrådet Sejmen for Ministerrådets handlingsprogram, sammen med en begæring om afgivelse af et tillidsvotum. Sejmen vedtager tillidsvotummet med absolut flertal og under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer.
3. I tilfælde af at Ministerrådet ikke udnævnes i henhold til fremgangsmåden i Stk. 1 eller i tilfælde af manglende afgivelse af tillidsvotum i henhold til fremgangsmåden i Stk. 2 vælger Sejmen i løbet af 14 dage fra udløbet af de i Stk. 1 eller Stk. 2 nævnte tidsfrister Formanden for Ministerrådet

²⁹⁶ Første forsøg på at danne en ny regering ligger hos Præsidenten. Denne udpeger Formanden for Ministerrådet, som i løbet af 14 dage må præsentere Ministerrådet, fremlægge et program og skaffe sig et absolut flertal i Sejmen. I modsat fald overgår opgaven med at udpege en regering til Sejmen.

samt de af ham foreslåede medlemmer af Ministerrådet med absolut flertal og under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer. Republikkens Præsident udnævner et sådant valgt Ministerråd og tager imod eden fra dets medlemmer.²⁹⁷

Artikel 155²⁹⁸

1. I tilfælde af at Ministerrådet ikke udnævnes i henhold til fremgangsmåden i artikel 154 Stk. 3 udnævner Republikkens Præsident Formanden for Ministerrådet og på dennes anmodning de øvrige medlemmer af Ministerrådet samt tager imod deres ed. I løbet af 14 dage fra dagen for Republikkens Præsidents udnævnelsen af Ministerrådet afgiver Sejmen et tillidsvotum ved stemmeflerhed²⁹⁹ og under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer.
2. I tilfælde af at der ikke afgives et tillidsvotum til Ministerrådet i henhold til fremgangsmåden fastsat i Stk. 1 forkorter Republikkens Præsident Sejmens valgperiode og forordner valg.

Artikel 156

1. Medlemmerne af Ministerrådet er ansvarlige for Rigsretten for overtrædelser af Forfatningen eller lovene, og også for forbrydelser begået

²⁹⁷ Trin 2 i processen med at udpege en regering ligger hos Sejmen, mens Præsidentens opgave begrænser sig til den officielle udnævnelse af den af Sejmen valgte Formand for Ministerrådet.

²⁹⁸ Trin 3 i processen med at udpege en regering ligger igen hos Præsidenten. Kravene til flertal er nu sat ned, idet Sejmen kan afgive tillidsvotum med simpelt flertal. Samtidigt er Sejmen under pres, idet en uomgængelig konsekvens af manglende tillidsvotum er udskrivelse af nyvalg.

²⁹⁹ Flere stemmer for end imod.

- i forbindelse med det bestridte
hvert³⁰⁰.
2. På begæring af Republikkens
Præsidents eller mindst 115
medlemmer af Sejmens træffer Sejmen
beslutning om at drage et medlem af
Ministerrådet til ansvar for Rigsretten
med et flertal på 3/5 at det ved lov
fastsætter antal medlemmer³⁰¹.

Artikel 157³⁰²

1. For Ministerrådets aktiviteter er
medlemmerne af Ministerrådet
solidarisk ansvarlige overfor Sejmen.
2. Medlemmerne af Ministerrådet er
ligeledes individuelt ansvarlige overfor
Sejmen for sager der hører inden for
deres kompetenceområde eller som er
dem betroet af Formanden for
Ministerrådet.

Artikel 158³⁰³

1. Med angivelse af navnet på en
kandidat til Formand for Ministerrådet
kan mindst 46 medlemmer anmode
Sejmen om at udtrykke
mistillidsvotum til Ministerrådet med
et flertal af de ved lov fastsatte antal
medlemmer af Sejmen³⁰⁴. Såfremt
beslutningen vedtages af Sejmen
modtager Republikkens Præsident
Ministerrådets afskedsbegæring, og
udnævner den af Sejmen valgte nye
Formand for Ministerrådet samt på
dennes begæring de øvrige
medlemmer af Ministerrådet, og tager
imod deres ed.

2. En begæring om at udtrykke det i Stk.
1 nævnte mistillidsvotum kan ikke
underkastes afstemning inden udløbet
af 7 dage fra dens fremlæggelse.
Fornytt begæring kan ikke fremlægges
inden udløbet af 3 måneder fra dagen
for fremlæggelsen af den foregående
begæring. Fornytt begæring kan
fremlægges inden udløbet af 3
måneder såfremt den indgives af
mindst 115 medlemmer af Sejmen.

Artikel 159³⁰⁵

1. Sejmen kan udtrykke mistillidsvotum
til en minister. Begæring om
udtrykkelse af mistillidsvotum kan
fremlægges af mindst 69 medlemmer
af Sejmen. Bestemmelsen i artikel 158
Stk. 2 anvendes tilsvarende.
2. Republikkens Præsident afskediger en
minister til hvem Sejmen har udtrykt
mistillidsvotum med et flertal af de
ved lov fastsatte medlemmer af
Sejmen³⁰⁶.

Artikel 160

Formanden for Ministerrådet kan
henvende sig til Sejmen med
anmodning om at udtrykke et
tillidsvotum. Afgivelse af et
tillidsvotum sker med et flertal af
stemmerne³⁰⁷ under tilstedeværelse af
mindst halvdelen af det ved lov
fastsatte antal medlemmer³⁰⁸.

Artikel 161³⁰⁹

På anmodning af Formanden for
Ministerrådet foretager Republikkens

³⁰⁰ Ministre kan også drages til ansvar for
straffelovsovertrædelser ved de almindelige domstole.

³⁰¹ 276 ud af 460 medlemmer.

³⁰² Artikel 157 omhandler alene det politiske ansvar.

³⁰³ Artikel 158 angiver betingelserne for et konstruktivt
mistillidsvotum. Det er ikke muligt at fremsætte
mistillidsvotum til det samlede Ministerråd uden
samtidigt at angive navnet på den nye Formand for
Ministerrådet.

³⁰⁴ 231 af 460 medlemmer.

³⁰⁵ Artikel 159 omhandler mistillidsvotum til en enkelt
minister.

³⁰⁶ 231 af 460 medlemmer. Det er formodentligt muligt
på ny at udnævne den demissionerede minister.

³⁰⁷ Simpelt flertal

³⁰⁸ Vedtages tillidsvotummet ikke må Regeringen træde
tilbage.

³⁰⁹ Formanden for Ministerrådet kan til enhver tid
selvstændigt foretage ændringer i dets sammensætning.

Præsident ændringer i
sammensætningen af Ministerrådet.

Artikel 162

1. Formanden for Ministerrådet indgiver Ministerrådets afskedsbegæring på det nyvalgte Sejms første samling.
2. Formanden for Ministerrådet indgiver ligeledes Ministerrådets afskedsbegæring i tilfælde af at:
 - 1) en tillidsafstemning til Ministerrådet ikke er blevet vedtaget af Sejmen,
 - 2) der udtrykkes mistillidsvotum til Ministerrådet,
 - 3) Formanden for Ministerrådets træder tilbage.
3. Idet Republikkens Præsident modtager Ministerrådets afskedsbegæring betror han dette den fortsatte udfyldelse af pligterne indtil udnævnelsen af et nyt Ministerråd.
4. I det i Stk. 2. punkt 3 nævnte tilfælde kan Republikkens Præsident nægte at modtage Ministerrådets afskedsbegæring.

Kapitel VII

Det kommunale³¹⁰ selvstyre³¹¹

Artikel 163

Det kommunale selvstyre udfører offentlige opgaver³¹² som ved Forfatningen eller ved lov ikke er forholdt andre offentlige myndigheder³¹³.

³¹⁰ Ordret: territoriale. Normalt oversat til "kommunale" men enkelte gange oversat til "regionale"

³¹¹ Lokaladministrationen er opdelt i 2.478 kommuner, 379 powiaty med meget forskelligt befolkningsgrundlag og 16 regioner (województwa), som i størrelse svarer til en dansk region.

³¹² Udtrykket omfatter lokalbefolkningens kollektive behov.

³¹³ Artiklen skal læses i sammenhæng med artikel 15 (decentralisering af den offentlige myndighed) samt

Artikel 164

1. Det kommunale selvstyres grundlæggende enhed er kommunen.
2. Andre regionale eller lokale og regionale selvstyrende enheder fastsættes ved lov³¹⁴.
3. Kommunen udfører alle det kommunale selvstyres opgaver, som ikke er forbeholdt andre selvstyrende regionale enheder.

Artikel 165

1. Det kommunale selvstyres enheder er juridiske personer. Der tilkommer dem ejendomsret og andre formuerettigheder.
2. Det kommunale selvstyres enheders uafhængighed er underlagt domstolenes beskyttelse.

Artikel 166

1. Offentlige opgaver som tjener til at tilfredsstille det selvstyrende fællesskabs behov udføres som egne opgaver³¹⁵ af en enhed af det kommunale selvstyre.
2. Såfremt det følger af statens begrundede behov kan det kommunale selvstyres enheder ved lov pålægges at udføre andre offentlige opgaver³¹⁶. Overdragelsesmåden og fremgangsmåden ved udførelse af pålagte opgaver fastsættes ved lov.
3. Kompetencestridigheder mellem det kommunale selvstyres organer og

indledningen til Forfatningen, som fastslår subsidiaritetsprincipper.

³¹⁴ Hvor eksistensen af kommuner med en reel andel i administrationen er fastsat i forfatningen, så ligger oprettelse eller nedlæggelse af andre selvstyrende enheder suverænt indenfor lovgivningsmagts kompetence.

³¹⁵ Modsæt "pålagte opgaver" på baggrund af retningslinjer fra centraladministrationen.

³¹⁶ Kommunerne udfører i vidt omfang "pålagte opgaver" for centraladministrationen.

regeringsadministrationen afgøres af forvaltningsdomstolene.

Artikel 167

1. Det kommunale selvstyres enheder skal være sikret en i forhold til deres opgaver passende andel af de offentlige indtægter.
2. Det kommunale selvstyres enheders indtægter udgøres af egne indtægter samt generelle tilskud og tilskud til pålagte opgaver betalt af statsbudgettet³¹⁷.
3. Det kommunale selvstyres enheders indtægtskilder fastsættes ved lov.
4. Ændringer i forhold til det kommunale selvstyres organers opgaver og kompetencer foretages sammen med passende ændringer i fordelingen af de offentlige indtægter.

Artikel 168

Det kommunale selvstyres enheder har i det ved lov fastsatte omfang ret til at fastsætte størrelsen af lokale skatter og afgifter.

Artikel 169

1. Det kommunale selvstyres enheder udfører sine opgaver ved hjælp af besluttende og udøvende organer.
2. Valg til de besluttende organer er almindelige, lige, direkte og gennemføres ved hemmelig afstemning. Principperne for og fremgangsmåden ved anmeldelse af kandidater og gennemførelse af valg

samt betingelserne for valgets gyldighed fastsættes ved lov.

3. Principperne for og fremgangsmåden ved valg samt afsættelse³¹⁸ af det kommunale selvstyres udøvende organer fastsættes ved lov.
4. Det kommunale selvstyres interne struktur bestemmes, indenfor de af loven fastsatte grænser, af deres besluttende organer.

Artikel 170

Medlemmerne af det selvstyrende fællesskab³¹⁹ kan ved folkeafstemning beslutte om sager der vedrører deres fællesskab, herunder om afsættelse af de ved direkte valg indsatte organer. Principperne for og fremgangsmåden ved gennemførelse af en lokal folkeafstemning³²⁰ fastsættes ved lov.

Artikel 171

1. Det kommunale³²¹ selvstyres aktiviteter er underlagt tilsyn med hensyn til lovligheden.
2. Tilsynsmyndighederne³²² med hensyn til det kommunale selvstyres enheder er Formanden for Ministerrådet og wojewodaerne³²³, samt, med hensyn til finansielle anliggender, de lokale revisionskamre.
3. På begæring af Formanden for Ministerrådet kan Sejmen opløse et besluttende organ indenfor det

³¹⁷ Kommunernes indtægter er primært en andel af den direkte beskatning af fysiske personer og selskaber som er hjemmehørende indenfor kommunens grænser (ca. 40% af de opkrævede personskatter og ca. 7% af de opkrævede selskabsskatter). Kommunen modtager endvidere en række andre centralt fastsatte skatter og afgifter og har i et vist omfang mulighed for at fastsætte mindre betydelige skatter og gebyrer. Herudover modtager kommunerne tilskud til pålagte opgaver.

³¹⁸ Borgmestre kan afsættes ved en ekstraordinær, lokal folkeafstemning samt, i tilfælde af lovovertrædelser i forbindelse med udførelsen af hvervet, af centraladministrationen.

³¹⁹ Borgerne i en kommune, powiat eller region.

³²⁰ Lokal folkeafstemning kan dreje sig om lokale spørgsmål af betydning for lokalsamfundet eller afsættelse af de af lokalsamfundet valgte organer.

³²¹ Ordret: territoriale. Omfatter kommuner, powiater og regioner.

³²² Tilsynsmyndighedernes beslutninger kan indbringes for domstolene.

³²³ Den polske betegnelse for statsadministrationens øverste repræsentant i den enkelte region.

kommunale selvstyre, såfremt dette organ åbenbart krænker Forfatningen eller loven.

Artikel 172

1. Det kommunale selvstyres enheder har ret til at danne sammenslutninger.
2. En enhed af de kommunale selvstyre har ret til at tilslutte sig en international sammenslutning af kommunale og regionale fællesskaber, samt til samarbejde med lokale og regionale fællesskaber fra andre stater.
3. De principper som gælder for det kommunale selvstyres enheders brug af de i Stk. 1. og 2. omtalte rettigheder fastsættes ved lov.

Kapitel VIII

Domstole og Tribunaler³²⁴

Artikel 173

Domstole og Tribunaler er en magt som er adskilt fra og uafhængig af andre dele af statsmagten³²⁵.

Artikel 174

Domstole og Tribunaler afsiger domme i Den Polske Republiks navn³²⁶.

Domstole

Artikel 175

1. Retsplejen i Den Polske Republik administreres af Højesteret,

almindelige domstole³²⁷, administrative domstole samt militære domstole.

2. Ekstraordinære domstole eller summarisk behandling kan kun etableres i krigstid.

Artikel 176

1. Domstolsbehandling skal have mindst to instanser³²⁸.
2. Domstolenes organisation og jurisdiktion samt procedurene ved domstolene fastsættes ved lov.

Artikel 177

Retsplejen administreres i alle sager af de almindelige domstole, med undtagelse af sager som ved lov er forbeholdt andre domstoles kompetence.

Artikel 178

1. Under udøvelsen af deres hverv er dommerne uafhængige, og er kun underlagt Forfatningen samt lovene.
2. Dommerne skal være sikret arbejdsbetingelser og vederlag svarende til embedets værdighed samt omfanget af deres pligter.
3. Dommere må ikke tilhøre et politisk parti eller fagforening og ej heller udføre offentlig virksomhed som er uforenelig med principperne om domstolenes og dommernes uafhængighed³²⁹.

Artikel 179

Dommere udnævnes på ubestemt tid af Republikkens Præsident og på

³²⁴ Tribunaler er særdomstole. I nærværende oversættelse er de to polske tribunaler oversat til termer som er kendte i dansk sprogbrug, nemlig Rigsretten og Forfatningsdomstolen

³²⁵ af andre dele af statsmagten. Ordret: af andre magter.

³²⁶ Domme er ikke den enkelte dommers afgørelse, men Republikkens beslutning.

³²⁷ De almindelige domstole består af distriktsdomstole, regionale domstole (som ikke har samme inddeling som de politisk-administrative regioner) og appeldomstole.

³²⁸ Bestemmelsen omfatter ikke Forfatningsdomstolen og Rigsretten, der på polsk betegnes tribunaler.

³²⁹ Dommere kan have bijob eller være aktive i offentligheden, men der må ikke i forbindelse hermed kunne stilles spørgsmålstegn ved deres uafhængighed.

begæring af Det Nationale Domstolsråd³³⁰.

Artikel 180

1. Dommere kan ikke afskediges fra deres embede.
2. Mod deres vilje kan dommere kun afsættes fra deres embede, suspenderes i udøvelsen af deres hverv, forflyttes til et andet sæde eller til en anden post på baggrund af dom, og kun ved de i loven fastsatte tilfælde.
3. En dommer kan overgå til pension som følge af sygdom eller manglende kræfter, som umuliggør det for ham at udøve sit hverv. Fremgangsmåden ved samt muligheden for domstolsprøvelse af en sådan beslutning fastsættes ved lov.
4. Aldersgrænsen efter hvilken dommere overgår til pension fastsættes ved lov.
5. I tilfælde af ændringer i domstolenes organisation eller ændringer af retskredsens grænser er det muligt at forflytte en dommer til en anden domstol eller lade ham overgå til pension³³¹ med fuld løn.

Artikel 181

En dommer kan ikke drages til strafferetligt ansvar eller frihedsberøves uden forudgående samtykke fra den ved lov fastsatte kompetente domstol. En dommer kan ikke tilbageholdes eller arresteres med undtagelse af tilfælde hvor han tages i en forbrydelse på fersk gerning og hvor hans tilbageholdelse er uomgængelig nødvendig for at sikre et

korrekt sagsforløb. Formanden for den kompetente lokale domstol skal ufortøvet informeres om tilbageholdelsen, og denne kan beordre omgående frigivelse af den tilbageholdte³³².

Artikel 182

Borgernes deltagelse i udøvelsen af retsplejen fastsættes ved lov³³³.

Artikel 183

1. Højesteret fører tilsyn med de almindelige og militære domstoles aktiviteter for så vidt angår afsigelse af domme³³⁴.
2. Højesteret udfører også andre i Forfatningen eller ved lov fastsatte aktiviteter³³⁵.
3. Præsidenten udnævner til en seksårig embedsperiode den Ledende Formand for Højesteret blandt de kandidater som er foreslået af Højesterets Dommerkollegium³³⁶.

Artikel 184

Den Øverste Forvaltningsdomstol og andre forvaltningsdomstole fører i det ved lov fastsatte omfang kontrol med den offentlige administrations aktiviteter. Som en del af denne kontrol træffes ligeledes afgørelse i

³³⁰ Præsidenten kan kun vælge kandidater som er indstillet af det Nationale Domstolsråd, som overvejende består af dommere.

³³¹ Dommere på pension bevarer en stor del af deres privilegier, herunder immunitet. Den ordrette oversættelse er "overgå til hvile" og betragtes ikke som egentlig pension. Dommeren får fortsat dommerløn, om end noget lavere end dommere i aktiv tjeneste.

³³² Dommerimmuniteten svarer til parlamentarisk immunitet, men dommere kan ikke selv frasige sig immunitet. Ophævelse af immunitet er alene en domstolsafgørelse.

³³³ Artiklen må læses som et krav om en vis deltagelse af lægmænd i retsplejen. Der benyttes domsmænd i den polske retspleje, mens nævningeinstitutionen ikke anvendes.

³³⁴ Højesteret kan tilbagekalde/ annullere domme afsagt af lavere retsinstanser og beordre sagen behandlet på ny. Endvidere kan højesteret fastsætte "juridiske principper" som er bindende for Højesteret og i praksis efterleves af andre retsinstanser.

³³⁵ Højesteret bekræfter fx. gyldigheden af valg og folkeafstemninger.

³³⁶ Præsidenten præsenteres for 2 kandidater og skal vælge mellem disse.

sager om overensstemmelse mellem loven og det kommunale³³⁷ selvstyres organers beslutninger, samt vedtægter fastsat af regeringsadministrationens lokale organer³³⁸.

Artikel 185

Præsidenten udnævner til en seksårig embedsperiode Formanden for den Øverste Forvaltningsdomstol blandt de kandidater som er foreslået af den Øverste Forvaltningsdomstols Dommerkollegium.

Artikel 186

1. Det Nationale Domstolsråd værner om domstolenes og dommernes uafhængighed.
2. Det Nationale Domstolsråd kan indgive en begæring til Forfatningsdomstolen vedrørende overensstemmelse mellem Forfatningen og love eller andre retskilder, i det omfang disse vedrører domstolenes og dommernes uafhængighed.

Artikel 187

1. Det Nationale Domstolsråd består af:
 - 1) den Ledende Formand for Højesteret, Justitsministeren, Formanden for den Øverste Forvaltningsdomstol og en person som er udnævnt af Republikkens Præsident,
 - 2) Femten medlemmer valgt blandt højesteretsdommere, dommere fra de almindelige domstole, de administrative domstole og de militære domstole.

³³⁷ Ordret: territoriale. Omfatter kommuner, powiat og regioner.

³³⁸ Lokale vedtægters overensstemmelse med loven og forfatningen afgøres af Den Øverste Forvaltningsdomstol. Forfatningsdomstolen træffer således ikke afgørelse om lokale vedtægters overensstemmelse med forfatningen.

- 3) Fire medlemmer valgt af Sejmen blandt medlemmerne af Sejmen samt to medlemmer valgt af Senatet blandt medlemmerne af Senatet.

2. Blandt sine medlemmer vælger det Nationale Domstolsråd en ordfører og to viceordførere.
3. Embedsperioden for de valgte medlemmer af det Nationale Domstolsråd varer fire år.
4. Det Nationale Domstolsråds organisation, arbejdsområde og arbejdsmetode samt fremgangsmåden ved valg af dets medlemmer fastsættes ved lov.

Forfatningsdomstolen³³⁹

Artikel 188³⁴⁰

Forfatningsdomstolen træffer afgørelse i følgende sager:

- 1) love og internationale aftalers overensstemmelse med Forfatningen,
- 2) loves overensstemmelse med ratificerede internationale aftaler, hvis ratificering kræver forudgående samtykke givet ved lov,
- 3) de af de centrale statslige organer fastsatte gældende forskrifters overensstemmelse med Forfatningen, ratificerede internationale aftaler og lovene,
- 4) overensstemmelse mellem forfatningen og politiske partiers formål eller aktiviteter³⁴¹,

³³⁹ Ordret: Forfatningstribunalet

³⁴⁰ Forfatningsdomstolens afgørelser er abstrakte afgørelser vedrørende overensstemmelse med bestemmelser som ligger højere i hierarkiet. Der tages ikke hensyn til konkrete sager, dog med undtagelse af Stk. 4 vedrørende politiske partier, Stk. 5 vedrørende forfatningsklager samt Art. 189 om kompetencestridigheder.

³⁴¹ I sammenhæng med artiklerne 11. og 13.

- 5) de i artikel 79 Stk. 1 omtalte forfatningsmæssige klager³⁴².

Artikel 189

Forfatningsdomstolen afgør kompetencestridigheder³⁴³ mellem centrale, forfatningsmæssige statsorganer³⁴⁴.

Artikel 190

1. Forfatningsdomstolens afgørelser er almindeligt gældende og er endelige³⁴⁵.
2. Forfatningsdomstolens afgørelser vedrørende de i Artikel 188 nævnte anliggender skal være underkastet ufortøvet offentliggørelse i den officielle publikation³⁴⁶, i hvilken de pågældende bestemmelser blev offentliggjort. Såfremt bestemmelserne ikke er blevet offentliggjort bringes afgørelsen i Den Polske Republiks Statstidende "Monitor Polski".
3. Forfatningsdomstolens afgørelser har gyldighed fra dagen for offentliggørelsen³⁴⁷, dog kan Forfatningsdomstolen fastsætte en anden tidsfrist for ophævelse af gældende bestemmelsers gyldighed. Denne tidsfrist kan ikke overskride atten måneder når det drejer sig om love og når det drejer sig om andre

bestemmelser – tolv måneder³⁴⁸. I tilfælde af afgørelser som er forbundet med finansielle udgifter som ikke er forudset i Finansloven fastsætter Forfatningsdomstolen tidsfristen for ophævelse af gældende bestemmelsers gyldighed efter af have gjort sig bekendt med Ministerrådets synspunkter.

4. Forfatningsdomstolens afgørelser vedrørende bestemmelsers manglende overensstemmelse med forfatningen, internationale aftaler eller love, på baggrund af hvilke det er blevet afsagt en endelig dom, endelige administrativ beslutning eller afgørelse i andre sager danner grundlag for genoptagelse af processen, ophævelse af beslutningen eller anden afgørelse i henhold til de ved for den givne proces relevante bestemmelser, fastsatte principper og fremgangsmåder.
5. Forfatningsdomstolens afgørelser træffes ved stemmeflerhed³⁴⁹.

Artikel 191

1. De nedenfor nævnte kan indgive begæring til Forfatningsdomstolen vedrørende de i artikel 188 omtalte sager:
 - 1) Republikkens Præsident, Sejmens Formand, Senatets Formand, Formanden for Ministerrådet, 50 medlemmer af Sejmen, 30 medlemmer af Senatet, den Ledende Formand for Højesteret, Formanden for den Øverste Administrative Domstol,

³⁴² Enhver borger kan indgive en klage til Forfatningsdomstolen hvis gældende bestemmelser krænker hans friheder og menneskerettigheder som defineret i Forfatningen.

³⁴³ Forfatningsdomstolen anviser det kompetente organ, men træffer ikke afgørelse i konkrete sager.

³⁴⁴ Det drejer sig primært om kompetencestridigheder mellem Sejmen, Senatet, Præsidenten, Ministerrådet, Formanden for Ministerrådet, Højesteret, Den Øverste Forvaltningsdomstol, samt andre institutioner og organer som er nævnt i Forfatningen.

³⁴⁵ I årene 1985 – 1999 kunne Forfatningsdomstolens afgørelser underkendes af et flertal på 2/3 i Sejmen.

³⁴⁶ Der er primært tale om Lovtidende

³⁴⁷ En bestemmelse taber sin gyldighed hvis den erklæres for ikke at være i overensstemmelse med en bestemmelse der ligger højere i hierarkiet.

³⁴⁸ Bestemmelser kan således være gyldige i op til 18 måneder efter en beslutning om manglende overensstemmelse. Dette giver lovgiverne en passende tid til at formulere og vedtage nye bestemmelser og således undgå et lovgivningsmæssigt tomrum.

³⁴⁹ Simpelt flertal

- Generalanklageren³⁵⁰, Formanden for det Øverste Kontrolkammer, Ombudsmanden,
- 2) det Nationale Domstolsråd i det i artikel 186, Stk. 2. omtalte omfang,
 - 3) besluttende organer³⁵¹ under det kommunale³⁵² selvstyre,
 - 4) landsdækkende organer under fagforeninger og landsdækkende organer under arbejdsgiverorganisationer og faglige organisationer,
 - 5) kirker og andre trossamfund,
 - 6) de i artikel 79 nævnte personer i det i artiklen anviste omfang.
2. De i Stk. 1 punkt 3-5 omtalte personer kan indgive en sådan begæring såfremt bestemmelsen vedrører sager som ligger indenfor deres aktivitetsområde.

Artikel 192

De nedenfor nævnte kan indgive begæring til Forfatningsdomstolen vedrørende de i artikel 189³⁵³ omtalte sager: Republikkens Præsident, Sejmens Formand, Senatets Formand, Formanden for Ministerrådet, den Ledende Formand for Højesteret, Formanden for den Øverste Administrative Domstol, Formanden for det Øverste Kontrolkammer

Artikel 193

Enhver domstol har ret til at forelægge Forfatningsdomstolen juridiske spørgsmål vedrørende gældende bestemmelsers overensstemmelse med Forfatningen, ratificerede internationale aftaler eller love, i det

omfang svaret på det juridiske spørgsmål er afgørende for afgørelsen af en for retten verserende sag³⁵⁴.

Artikel 194

1. Forfatningsdomstolen består af 15 dommere, som er valgt individuelt³⁵⁵ af Sejmen for 9 år³⁵⁶ blandt personer som fremhæver sig ved deres juridiske viden. Genvalg til domstolens dommerkollegium kan ikke finde sted.
2. Republikkens Præsident udnævner Formanden og Næstformanden for Forfatningsdomstolen blandt de af Forfatningsdomstolen foreslåede kandidater³⁵⁷.

Artikel 195³⁵⁸

1. Under udøvelsen af deres hverv er Forfatningsdomstolens dommere uafhængige, og er kun underlagt Forfatningen.
2. Forfatningsdomstolens dommere skal være sikret arbejdsbetingelser og vederlag svarende til embedets værdighed samt til omfanget af deres pligter.
3. I den periode hvor de udfører deres hverv må Forfatningsdomstolens dommere ikke tilhøre et politisk parti eller fagforening og ej heller udføre offentlige virksomhed som er uforenelig med principperne om

³⁵⁴ Sagen bør suspenderes indtil der kommer svar fra Forfatningsdomstolen. Svaret har almindelig gyldighed, også i andre sager. Det er et diskussionsemne om de almindelige domstole kan afvise at benytte en bestemmelse med henvisning til at denne ikke er i overensstemmelse med forfatningen, uden først at konsultere Forfatningsdomstolen.

³⁵⁵ Hver enkelt dommer vælges af et flertal i Sejmen.

³⁵⁶ Der er således en løbende udskiftning af dommerne.

³⁵⁷ Præsidenten præsenteres for 2 kandidater, og skal vælge en af disse.

³⁵⁸ Gentager stort set artikel 178. Dog er Forfatningsdomstolens dommere kun underlagt Forfatningen, og ikke de almindelige love. Se i øvrigt kommentarer til 178.

³⁵⁰ Den øverste chef for den offentlige anklagemyndighed. Posten indehaves normalt af den siddende Justitsminister

³⁵¹ Kommunalbestyrelser, powiatråd og regionsråd.

³⁵² Ordret: territoriale. Omfatter kommuner, powiat og regioner.

³⁵³ Vedrørende kompetencestridigheder.

domstolenes og dommernes uafhængighed.

Artikel 196

Forfatningsdomstolens dommere kan ikke drages til strafferetligt ansvar eller frihedsberøves uden forudgående samtykke fra Forfatningsdomstolen. En dommer kan ikke tilbageholdes eller arresteres med undtagelse af tilfælde hvor han tages i en forbrydelse på fersk gerning og hvor hans tilbageholdelse er uomgængelig nødvendig for at sikre et korrekt sagsforløb. Formanden for Forfatningsdomstolen skal ufortøvet informeres om tilbageholdelsen, og denne kan beordre omgående frigivelse af den tilbageholdte.

Artikel 197

Forfatningsdomstolens organisation samt fremgangsmåden for den retslige behandling ved domstolen fastsættes ved lov³⁵⁹.

Rigsretten³⁶⁰

Artikel 198

1. For overtrædelse af Forfatningen eller loven i forbindelse med det bestridte embede eller indenfor rammerne af sin embedsudøvelse kan følgende personer drages til forfatningsmæssigt ansvar for Rigsretten: Republikkens Præsident, Formanden for Ministerrådet samt medlemmerne af Ministerrådet, Formanden for den Polske Nationalbank, Formanden for det Øverste Kontrollkammer, medlemmerne af TV- og radorådet, personer som Formanden for Ministerrådet har betroet ledelsen af et ministerium samt den Ledende

Øverstbefalende for De Væbnede Styrker.

2. Medlemmerne af Sejmen samt Senatet kan ligeledes drages til ansvar for Rigsretten i det i artikel 107 nævnte omfang³⁶¹.
3. De straffemetoder som kan idømmes af Rigsretten fastsættes ved lov³⁶².

Artikel 199

1. Rigsretten består af en formand, 2 næstformænd samt 16 medlemmer valgt af Sejmen for dennes valgperiode³⁶³ blandt personer som ikke er medlemmer af Sejmen eller Senatet. Rigsrettens næstformænd samt mindst halvdelen af Rigsrettens medlemmer bør besidde kvalifikationer krævet til besættelse af en post som dommer.
2. Formanden for Rigsretten er den Ledende Formand for Højesteret.
3. Under udøvelsen af deres hverv som dommere i Rigsretten er medlemmerne af Rigsretten uafhængige og er kun underlagt Forfatningen samt lovene.

Artikel 200

Medlemmerne af Rigsretten kan ikke drages til strafferetligt ansvar eller frihedsberøves uden forudgående samtykke fra Rigsretten. Et medlem af Rigsretten kan ikke tilbageholdes eller arresteres med undtagelse af tilfælde hvor han tages i en forbrydelse på fersk gerning og hvor hans tilbageholdelse er uomgængelig

³⁶¹ Vedrørende økonomisk aktivitet som medfører indtægter fra statslige eller kommunale enheder.

³⁶² Fortabelse af valgret samt valgbarhed, afsættelse, forbud mod at indtage ledende samfundsmæssig funktion, fortabelse af ordner. I enkelte tilfælde kan Rigsretten anvende de i straffeloven angivne straffe.

³⁶³ Rigsrettens embedsperiode er således forbundet med Sejmens valgperiode. Rigsretten bør dog afslutte løbende sager i uændret sammensætning selv om der udskrives nyvalg.

³⁵⁹ Lov af 1/8-1997 om Forfatningsdomstolen.

³⁶⁰ Ordret: Statstribunalet

nødvendig for at sikre et korrekt sagsforløb. Formanden for Rigsretten skal ufortøvet informeres om tilbageholdelsen, og denne kan beordre omgående frigivelse af den tilbageholdte.

Artikel 201

Rigsrettens organisation samt fremgangsmåden ved det retslige behandling ved domstolen fastsættes ved lov³⁶⁴.

Kapitel IX

Statslige kontrolorganer og beskyttelse af rettigheder

Det øverste Kontrollkammer³⁶⁵

Artikel 202

1. Det Øverste Kontrollkammer er den ledende statslige tilsynsmyndighed.
2. Det Øverste Kontrollkammer er underlagt Sejmen³⁶⁶.
3. Det Øverste Kontrollkammer virker i overensstemmelse med principperne om kollegiale³⁶⁷ organer.

Artikel 203

1. Det Øverste Kontrollkammer kontrollerer aktiviteten indenfor regeringsadministrationens institutioner, den Polske Nationalbank, statslige juridiske personer og andre statslige organisatoriske enheder, med hensyn til lovlighed, fornuftige økonomiske dispositioner, hensigtsmæssighed og redelighed.

2. Det Øverste Kontrollkammer kan kontrollere det kommunale³⁶⁸ selvstyres institutioner, kommunale juridiske personer og andre kommunale organisatoriske enheder, med hensyn til lovlighed, fornuftige økonomiske dispositioner og redelighed.
3. Med hensyn til lovlighed og fornuftige økonomiske dispositioner kan det Øverste Kontrollkammer ligeledes kontrollere andre organisatoriske enheder samt erhvervsvirksomheder i det omfang de gør brug af statslig eller kommunal ejendom eller midler samt opfylder finansielle forpligtelser overfor staten.

Artikel 204

1. Det Øverste Kontrollkammer forelægger Sejmen:
 - 1) analyser vedrørende gennemførelsen af Finansloven og de pengepolitiske forudsætninger,
 - 2) deres standpunkt vedrørende Sejmens godkendelse af det af Ministerrådet præsenterede statsregnskab for det foregående år³⁶⁹
 - 3) informationer om resultatet af de ved lov fastsatte kontrolbesøg, begæringer og henstillinger.
2. Det Øverste Kontrollkammer præsenterer Sejmen for en årlig redegørelse for sine aktiviteter.

Artikel 205

1. Formanden for det Øverste Kontrollkammer udnævnes af Sejmen med Senatets godkendelse³⁷⁰ for en

³⁶⁴ Lov af 26/6-1982 om Rigsretten.

³⁶⁵ Institutionen er sammenlignelig med den danske Rigsrevision

³⁶⁶ Hensigten er at informere Sejmen, således at denne kan træffe beslutninger på det bredest mulige grundlag.

³⁶⁷ Principperne om kollegiale organer forudsætter samarbejde om løsning af opgaver og kollektivt ansvar.

³⁶⁸ Ordret: territoriale. Omfatter kommuner, powiat og regioner.

³⁶⁹ Ordret: deres standpunkt vedrørende absolutorium til Ministerrådet

³⁷⁰ Kandidaten foreslås af Sejmen og såfremt Senatet modsætter sig udnævnelsen må Sejmen foreslå en anden kandidat.

periode af 6 år og kan kun genudnævnes en gang.

2. Formanden for det Øverste Kontrollkammer må ikke bestride nogen anden stilling, dog undtaget en stilling som professor ved en højere læreanstalt, og ej heller udføre anden professionel beskæftigelse.
3. Formanden for det Øverste Kontrollkammer må ikke tilhøre et politisk parti eller fagforening og ej heller udføre offentlige virksomhed som er uforenelig med hans embedes værdighed.

Artikel 206

Formanden for det Øverste Kontrollkammer kan ikke drages til strafferetligt ansvar eller frihedsberøves uden forudgående samtykke fra Sejmen. Formanden for det Øverste Kontrollkammer kan ikke tilbageholdes eller arresteres med undtagelse af tilfælde hvor han tages i en forbrydelse på fersk gerning og hvor hans tilbageholdelse er uomgængelig nødvendig for at sikre et korrekt sagsforløb. Sejmens Formand skal ufortøvet informeres om tilbageholdelsen, og denne kan beordre omgående frigivelse af den tilbageholdte.

Artikel 207

Det Øverste Kontrollkammers organisations og virkemåde fastsættes ved lov³⁷¹.

Ombudsmanden³⁷²

Artikel 208

1. Ombudsmanden værner om menneskets og borgerens frihed og

rettigheder som fastsat i Forfatningen samt andre bestemmelser.

2. Omfanget af og fremgangsmåden ved udførelsen af Ombudsmandens aktiviteter fastsættes ved lov³⁷³.

Artikel 209

1. Ombudsmanden udnævnes af Sejmen³⁷⁴ med Senatets godkendelse³⁷⁵ for en periode af 5 år.
2. Ombudsmanden må ikke bestride nogen anden stilling, dog undtaget en stilling som professor ved en højere læreanstalt, og ej heller udføre anden professionel beskæftigelse.
3. Ombudsmanden må ikke tilhøre et politisk parti eller fagforening og ej heller udføre offentlige virksomhed som er uforenelig med hans embedes værdighed.

Artikel 210

Under udøvelsen af sine aktiviteter er Ombudsmanden uafhængig, han er uafhængig af andre statslige organer og er alene ansvarlig³⁷⁶ overfor Sejmen på baggrund af de ved lov fastsatte principper herfor.

Artikel 211

Ombudsmanden kan ikke drages til strafferetligt ansvar eller frihedsberøves uden forudgående samtykke fra Sejmen. Ombudsmanden kan ikke tilbageholdes eller arresteres med undtagelse af tilfælde hvor han tages i en forbrydelse på fersk gerning og hvor hans tilbageholdelse er uomgængelig nødvendig for at sikre et

³⁷¹ Lov af 23/12-1994 om det Øverste Kontrollkammer.

³⁷² Ordret: Talsmanden for borgerlige rettigheder

³⁷³ Lov af 15/7-1987 om Ombudsmanden.

³⁷⁴ Ombudsmanden er et selvstændigt organ, som ikke er underlagt Sejmen.

³⁷⁵ Kandidaten foreslås af Sejmen og såfremt Senatet modsætter sig udnævnelsen må Sejmen foreslå en anden kandidat.

³⁷⁶ I det ved lov fastsatte omfang. Sejmen kan i enkelte særlige tilfælde afsætte Ombudsmanden.

korrekt sagsforløb. Sejmens Formand skal ufortøvet informeres om tilbageholdelsen, og denne kan beordre omgående frigivelse af den tilbageholdte.

Artikel 212

Ombudsmanden informerer årligt Sejmen og Senatet og sine aktiviteter samt om niveauet for overholdelse af menneskets og borgerens friheder og rettigheder.

Det Nationale TV- og radioråd

Artikel 213

1. Det Nationale TV- og radioråd værner om talefriheden, retten til informationer samt den offentlige interesse i radio og TV.
2. Det nationale TV- og radioråd udsteder forordninger og i individuelle sager vedtager de beslutninger.

Artikel 214

1. Medlemmerne af det Nationale TV- og radioråd udnævnes af Sejmen, Senatet og Republikkens Præsident³⁷⁷.
2. Et medlem af det Nationale TV- og radioråd må ikke tilhøre et politisk parti eller en fagforening og ej heller udføre offentlige virksomhed som er uforenelig med det bestridte hvervs værdighed.

Artikel 215

Principperne for det Nationale TV- og radioråd samt dets virkemåde, organisation og særlige principper ved udnævnelsen af dets medlemmer fastsættes ved lov³⁷⁸.

³⁷⁷ Sejmen, Senatet og Præsidenten udnævner hver deres repræsentanter.

³⁷⁸ Lov af 29/12-1992 om radio og tv.

Kapitel X

De offentlige finanser

Artikel 216

1. Finansielle midler til offentlige formål opkræves og fordeles³⁷⁹ på den ved lov fastsatte måde³⁸⁰.
2. Statens³⁸¹ og Den Polske Nationalbanks eller andre statslige juridiske personers erhvervelse, afhændelse og behæftelse af fast ejendom, andele eller aktier samt udstedelse af værdipapirer foregår i henhold til de ved lov fastsatte principper og fremgangsmåder.
3. Oprettelse af et monopol sker ved lov³⁸².
4. Optagelse af lån og udstedelse af statslige garantier og finansiell kaution foregår i henhold til de ved lov fastsatte principper og fremgangsmåder.
5. Der må ikke optages lån eller udstedes garantier og finansiell kaution som medfører, at den statslige offentlige gæld overstiger 3/5 af værdien af landets årlige bruttonationalprodukt³⁸³. Opgørelsesmetoden for værdien af landets årlige bruttonationalprodukt samt den statslige offentlige gæld fastsættes ved lov.

Artikel 217

Pålægelse af skatter og andre offentlige afgifter, fastsættelse af hvilke enheder der er underlagt beskatning, beskatningsemner, skattesatser og også principperne for

³⁷⁹ opkræves og fordeles. Ordret: indsamles og bruges.

³⁸⁰ Skatter og udgifter skal have baggrund i lov, og kan således ikke fastsættes administrativt.

³⁸¹ Ordret: Statens skatkammer = Staten som juridisk person

³⁸² Monopoler må betragtes som en undtagelse.

³⁸³ Tallet svarer til kriterierne for deltagelse i Euro-samarbejdet.

indrømmelse af lettelser og eftergivelse samt fastsættelse af grupper undtaget fra beskatning sker ved lov³⁸⁴.

Artikel 218

Statens finanser og forvaltningen af den staten³⁸⁵ tilhørende formue fastsættes ved lov.

Artikel 219

1. Sejmen vedtager statens budget for finansåret i form af en finanslov.
2. Principperne for og fremgangsmåden ved udarbejdelsen af finanslovsforslaget, dets præcisionsgrad samt de krav som finanslovsforslaget bør opfylde, og også principperne og gennemførelsesmetoden for finansloven fastsættes ved lov.
3. I undtagelsestilfælde kan statens udgifter og indtægter fastsættes ved midlertidig finanslov for et kortere tidsrum end et år. Bestemmelserne vedrørende finanslovsforslag anvendes tilsvarende ved lovforslag om midlertidig finanslov.
4. Såfremt finansloven eller lov om midlertidig finanslov ikke er trådt i kraft på dagen for finansårets begyndelse fører Ministerrådet de finansielle dispositioner på baggrund af det fremlagte lovforslag.

Artikel 220

1. Forøgelse af de udgifter eller begrænsning af de indtægter som er planlagt af Ministerrådet må ikke medføre at Sejmen fastsætter et større budgetunderskud end forudset i finanslovsforslaget.

2. Finansloven må ikke forudse dækning af budgetunderskud ved at påtage sig forpligtelser i statens centralbank.

Artikel 221

Lovgivningsinitiativet vedrørende finansloven, midlertidig finanslov, ændringer af finansloven, lov om optagelse af offentlige gældsforpligtelser samt lov om udstedelse af statslige, finansielle garantier tilkommer udelukkende Ministerrådet³⁸⁶.

Artikel 222

Senest 3 måneder inden finansårets begyndelse forelægger Ministerrådet Sejmen et finanslovsforslag for det følgende år. I undtagelsestilfælde er det muligt at forelægge lovforslaget senere.

Artikel 223

Senatet kan vedtage ændringer til finansloven i løbet af 20 dage fra at den er blevet overdraget til Senatet.

Artikel 224

1. Republikkens Præsident underskriver den af Sejmens Formand forelagte finanslov eller midlertidige finanslov i løbet af 7 dage. Bestemmelsen i artikel 122, Stk. 5³⁸⁷ finder ikke anvendelse på finansloven eller midlertidig finanslov.
2. I tilfælde af at Republikkens Præsident inden underskrivelsen indgiver en begæring til Forfatningsdomstolen vedrørende finanslovens eller midlertidig finanslovs overensstemmelse med Forfatningen træffer Domstolen beslutning desangående, ikke senere end 2

³⁸⁴ Det gentages – og garanteres utvetydigt – at skatter kun kan pålægges ved lov.

³⁸⁵ Ordret: Statens skatkammer = Staten som juridisk person

³⁸⁶ Alternative finanslovsforslag er således ikke tilladelige. Der kan derimod stilles ændringsforslag til finanslovsforslaget.

³⁸⁷ Præsidenten kan således ikke nedlægge veto mod Finansloven.

måneder fra dagen for indgivelse af begæring til Domstolen.

Artikel 225

Såfremt finanslovsforslaget ikke forelægges Republikkens Præsident til underskrift indenfor 4 måneder fra dets fremsættelse for Sejmen kan Republikkens Præsident i løbet af 14 dage forordne forkortelse af Sejmens valgperiode³⁸⁸.

Artikel 226

1. Indenfor 5 måneder fra finansårets udløb forelægger Ministerrådet Sejmen en rapport vedrørende implementeringen af finansloven, samtidigt med information om omfanget af statens gældssætning.
2. Sejmen overvejer den forelagte rapport, og efter at have gjort sig bekendt med det Øverste Kontrolkammers standpunkt, foretager Sejmen i løbet af 90 dage fra dagen for forelæggelsen af rapporten beslutning om godkendelse³⁸⁹ eller afvisning af godkendelse af det af Ministerrådet præsenterede statsregnskab for det foregående år.³⁹⁰

Artikel 227

1. Statens centralbank er den Polske Nationalbank. Den har eneret på at sætte penge i omløb samt på at fastsætte og gennemføre pengepolitikken. Den Polske Nationalbank er ansvarlig for værdien af polske penge.

2. Den Polske Nationalbanks organer er: Formanden for den Polske Nationalbank, Pengepolitisk Råd samt bestyrelsen for den Polske Nationalbank.
3. Formanden for den Polske Nationalbank udnævnes for 6 år af Sejmen på begæring af Republikkens Præsident.
4. Formanden for den Polske Nationalbank må ikke tilhøre et politisk parti eller fagforening og ej heller udføre offentlige virksomhed som er uforenelig med hans embedes værdighed.
5. Pengepolitisk Råd består af Formanden for den Polske Nationalbank som ordførende samt personer som fremhæver sig for deres finansielle viden, udnævnt for 6 år i lige antal af Republikkens Præsident, Sejmen og Senatet.
6. Pengepolitisk nævn fastsætter årligt forudsætningerne for pengepolitikken og forelægger den Sejmen til orientering samtidigt med Ministerrådets fremlæggelse af finanslovsforslaget. Indenfor 5 måneder fra finansårets udløb forelægger Pengepolitisk Råd Sejmen en rapport vedrørende implementeringen af de pengepolitiske forudsætninger.
7. Den Polske Nationalbanks organisation og principperne for dens virke samt særlige principper for udnævnelse og afsættelse af dens organer fastsættes ved lov.

Kapitel XI

Ekstraordinære tilstande

Artikel 228

1. I situationer som indebærer en særlig trussel kan der, såfremt sædvanlige

³⁸⁸ Udnytter Præsidenten ikke muligheden i løbet af 14 dage fortaber han sin ret til at opløse parlamentet.

³⁸⁹ Ordret: absolutorium

³⁹⁰ Manglende godkendelse af Regeringens rapport medfører ikke automatisk regeringens afgang, men vil formodentligt efterfølgende have politiske og eventuelt retslige konsekvenser.

- forfatningsmæssige midler er utilstrækkelige³⁹¹, indføres den relevante undtagelsestilstand: krigsretstilstand, undtagelsestilstand eller naturkatastrofe tilstand.
2. Ekstraordinære tilstande kan kun indføres ved en på grundlag af lov givet forordning³⁹² som ydermere skal gives til offentlighedens kundskab³⁹³.
 3. Principperne for de offentlige myndigheders³⁹⁴ virke samt det tilladelige omfang af begrænsninger i menneskets og borgerens friheder og rettigheder under de enkelte ekstraordinære tilstande fastsættes ved lov.
 4. Grundlaget for, omfanget af og fremgangsmåden ved kompensation for formuetab som følge af begrænsninger af menneskets og borgerens friheder og rettigheder under en ekstraordinær tilstand kan fastsættes ved lov.
 5. Handlinger som er foretaget som følge af indførelse af en ekstraordinær tilstand skal tilsvare trusselsgraden og bør stile mod hurtigst muligt at genindføre statens normale virke.
 6. Under en ekstraordinær tilstand kan følgende ikke ændres: Forfatningen, lov om valg til Sejmen, Senatet og det kommunale³⁹⁵ selvstyre, lov om valg af Republikkens Præsident samt love om ekstraordinære tilstande.

7. Under en ekstraordinær tilstand samt i løbet af 90 dage efter dens afslutning kan Sejmens valgperiode ikke forkortes, der kan ikke gennemføres landsdækkende folkeafstemninger eller valg til Sejmen, Senatet, det kommunale³⁹⁶ selvstyres organer samt valg af Republikkens Præsident, og disse organers valgperiode forlænges tilsvarende³⁹⁷. Valg til det kommunale selvstyres organer er kun muligt der, hvor der ikke har været gennemført en ekstraordinær tilstand.³⁹⁸

Artikel 229

I tilfælde af en ydre trussel mod staten, væbnet angreb på Den Polske Republiks territorium eller når der af en international aftale fremgår en pligt til fælles forsvar mod aggression kan Republikkens Præsident, på begæring af Formanden for Ministerrådet, indføre krigsretstilstand i en del af eller på hele statens territorium³⁹⁹.

Artikel 230

1. I tilfælde af en trussel mod statens forfatningsmæssige struktur, borgernes sikkerhed eller den offentlige orden kan Republikkens Præsident, på begæring af Formanden for Ministerrådet, indføre undtagelsestilstand i en begrænset periode, som ikke må overstige 90

³⁹¹ En af de ekstraordinære tilstande må således ikke indføres, såfremt det er muligt at klare situationen uden dennes indførelse.

³⁹² Lovene skal være forberedt på forhånd, og på basis af disse erklæres en af de ekstraordinære tilstande ved forordning.

³⁹³ Det er ikke tilstrækkeligt at offentliggøre forordningen i en officiel avis (Fx Lovtidende), den kræves udbredt på en sådan måde at den kommer til almindelige menneskers kundskab, fx ved hjælp af plakater.

³⁹⁴ Offentlige myndigheder. Ordret: institutioner under de offentlige myndigheder.

³⁹⁵ Ordret: territoriale. Omfatter kommuner, powiat og regioner.

³⁹⁶ Se foregående note.

³⁹⁷ Det er det eneste tilfælde hvor de fastsatte valgperioder forlænges.

³⁹⁸ I forbindelse med præsidentvalget i 2010 efter Præsident Kaczynskis død ved et flystyrt undlod Regeringen at indføre naturkatastrofe tilstand efter voldsomme oversvømmelser. Indførelse af undtagelsestilstand ville have udsat valget af en ny præsident betydeligt.

³⁹⁹ Krigsretstilstand er ikke identisk med krigstilstand. I tilfælde af krigsførelse, hvor Republikkens grænser ikke er truede er det fx unødvendigt at indføre krigsretstilstand.

dage, i en del af eller på hele statens territorium⁴⁰⁰.

2. Forlængelse af undtagelsestilstanden kan kun ske en gang og kun med Sejmens samtykke samt for en periode som ikke må overstige 60 dage.

Artikel 231

Republikkens Præsident forelægger Sejmen forordning om indførelse af krigsretstilstand eller undtagelsestilstand i løbet af 48 timer fra dens underskrivelse. Sejmen overvejer ufortøvet Republikkens Præsidents forordning. Sejm kan tilbagekalde den med absolut flertal under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer⁴⁰¹.

Artikel 232

Med henblik på at foregribe virkningerne af naturkatastrofer eller tekniske nedbrud som bærer præg af en naturkatastrofe samt med henblik på at fjerne resultaterne af disse kan Ministerrådet indføre naturkatastrofe tilstand i en begrænset periode, som ikke må overstige 30 dage, i en del af eller på hele statens territorium. Forlængelse af denne tilstand kan ske med Sejmens godkendelse.

Artikel 233

1. Lov som fastsætter omfanget af begrænsninger i menneskets og borgerens friheder og rettigheder under krigsretstilstand og undtagelsestilstand

⁴⁰⁰ Undtagelsestilstand omfatter en intern trussel mod statsstrukturen, fx forsøg på statskup. Dens maksimale varighed er 90 + 60 dage, hvilket muligvis skal ses i lyset af en langvarig krigsretstilstand fra 1981-1983 som netop var resultatet af en intern trussel mod den daværende statsstruktur.

⁴⁰¹ Forordning om indførelse af krigsretstilstand eller undtagelsestilstand gælder således fra offentliggørelsen, men Sejmen kan annullere den med absolut flertal.

må ikke begrænse frihederne og rettighederne fastsat i artikel 30 (menneskets værdighed), artikel 34 og artikel 36 (statsborgerskab), artikel 38 (beskyttelse af livet), artikel 39, artikel 40 og artikel 41 Stk. 4 (menneskeværdig behandling), artikel 42 (straffeansvar), artikel 45 (adgang til domstolene), artikel 47 (personlige rettigheder), artikel 53 (samvittighed og religion), artikel 63 (begæringer) samt artikel 48 og artikel 72 (familien og barnet).

2. Det er ikke tilladt at begrænse menneskets og borgerens friheder og rettigheder udelukkende med baggrund i race, køn, sprog, trosbekendelse eller mangel på samme, sociale rødder, fødsel eller formue.
3. Lov som fastsætter omfanget af begrænsninger i menneskets og borgerens friheder og rettigheder under naturkatastrofe tilstand kan begrænse frihederne og rettighederne fastsat i artikel 22 (frihed til erhvervsvirksomhed), artikel 41 Stk. 1, 3 og 5 (personlig frihed), artikel 50 (boligens ukrænkelighed), artikel 52 Stk. 1. (friheden til at bevæge sig og ophold på Den Polske Republiks territorium), artikel 59 Stk. 3. (strejkeret), artikel 64 (ejendomsret), artikel 65 Stk. 1. (frihed til erhverv), artikel 66 Stk. 1. (ret til sikre og hygiejniske arbejdsbetingelser) samt artikel 66 Stk. 2. (ret til hvile).

Artikel 234

1. Såfremt Sejmen under krigsretstilstand ikke er i stand til at træde sammen⁴⁰² udsteder Republikkens Præsident på begæring af Ministerrådet forordninger med lovkraft indenfor det i artikel 228 Stk. 3-5 fastsatte omfang og grænser.

⁴⁰² Træde sammen. Ordret: træde sammen til samling

- De pågældende forordninger skal være underkastet Sejmens bekræftelse ved førstkommende samling.
2. De i Stk. 1. omtalte forordninger har karakter af almindeligt gældende forskrifter.

Kapitel XII

Ændringer af Forfatningen

Artikel 235

1. Lovforslag om ændring af Forfatningen kan fremsættes af mindst 1/5 af det ved lov fastsatte antal medlemmer af Sejmen⁴⁰³, Senatet⁴⁰⁴ eller Republikkens Præsident.
2. Ændring af Forfatningen sker ved lov vedtaget enslydende af Sejmen og efterfølgende, indenfor en tidsfrist der ikke overskrider 60 dage, af Senatet⁴⁰⁵.
3. Førstebehandlingen af et lovforslag om ændring af Forfatningen kan ikke finde sted tidligere end tredive dage fra dagen hvor lovforslaget er forelagt Sejmen.
4. Lov om ændring af Forfatningen vedtages af Sejmen med et flertal på mindst 2/3 af stemmerne under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer samt af senatet med absolut flertal under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer af Senatet.
5. Sejmens vedtagelse af en lov som ændrer Forfatningens kapitel I, II eller XII kan tidligst finde sted tre dage efter lovforslagets førstebehandling.

6. Såfremt lov om ændring af Forfatningen vedrører bestemmelserne i Forfatningens kapitel I, II, eller XII kan de i Stk. 1 fastsatte organer, indenfor en tidsfrist af 45 dage fra lovens vedtagelse i Senatet, kræve gennemførelse af en bekræftende folkeafstemning⁴⁰⁶. De nævnte organer retter henvendelse til Sejmens Formand med begæring desangående, og denne forordner ufortøvet gennemførelse af en folkeafstemning i løbet af 60 dage fra dagen for indgivelsen af begæringen. Ændringerne af Forfatningen antages såfremt et flertal af deltagerne i afstemningen stemte for ændringerne⁴⁰⁷.
7. Efter afslutningen af den i Stk. 4. og 6. fastsatte procedure forelægger Sejmens Formand Republikkens Præsident den vedtagne lov til underskrift. Republikkens Præsident underskriver loven i løbet af 21 dage fra dagen for forelæggelsen og anordner dens offentliggørelse i Den Polske Republiks Lovtidende⁴⁰⁸.

Kapitel XIII

Overgangsbestemmelser og afsluttende bestemmelser

Artikel 236

1. I en periode på 2 år fra Forfatningens ikrafttræden forelægger Ministerrådet Sejmen de til anvendelsen af Forfatningen nødvendige lovforslag.

⁴⁰³ 92 medlemmer

⁴⁰⁴ Forslaget skal vedtages af et almindeligt flertal i Senatet.

⁴⁰⁵ Forfatningsændringen skal vedtages i samme form af både Sejmen og Senatet. Senatet kan ikke stille ændringsforslag, men udelukkende godkende eller afvise forslag om forfatningsændring.

⁴⁰⁶ 92 medlemmer af Sejmen, et flertal i Senatet eller Præsidenten kan kræve folkeafstemning. Det må anses for højest sandsynligt at en ændring af de nævnte kapitler vil medføre en folkeafstemning.

⁴⁰⁷ Ved forfatningsændringer er der således ikke noget krav om minimumsdeltagelse for at folkeafstemningen er bindende.

⁴⁰⁸ Præsidenten kan ikke nægte at underskrive en forfatningsændring.

2. I det omfang det vedrører procesbehandling ved forvaltningsdomstolene vedtages love som gennemfører artikel 176 Stk. 1 inden udløbet af 5 år fra dagen for Forfatningens ikrafttræden. Indtil tidspunktet for disse loves ikrafttræden gælder bestemmelserne vedrørende fornyet prøvelse af den Øverste Forvaltningsdomstols afgørelser i særlige tilfælde.

Artikel 237

1. I en periode på 4 år fra Forfatningens ikrafttræden idømmes simple lovovertrædelser af bedømmelseskommissioner ved byretterne, idet hæftestraf dog idømmes af domstolen.
2. Domstolene pådømmer i sager der er appelleret fra bedømmelseskommissionerne.

Artikel 238

1. De offentlige myndigheders forfatningsmæssige organers valgperiode samt valgperioden for personer som indgår i disses sammensætning og som er valgt eller udnævnt inden Forfatningen trådte i kraft løber indtil udløbet af den periode som er fastsat i de før Forfatningen trådte i kraft gældende bestemmelser.
2. I tilfælde af at bestemmelserne som var i kraft før Forfatningens ikrafttræden ikke fastsatte valgperioden og der fra tidspunktet fra valget eller udnævnelsen er forløbet en længere periode en fastsat ved Forfatningen udløber valgperioden for de offentlige myndigheders forfatningsmæssige organer samt for personer som indgår i disses sammensætning et år fra Forfatningens ikrafttræden.

3. I tilfælde af at bestemmelserne som var i kraft før Forfatningens ikrafttræden ikke fastsatte valgperioden, og der fra tidspunktet fra valget eller udnævnelsen er forløbet en kortere periode end fastsat ved Forfatningen vedrørende offentlige myndigheders forfatningsmæssige organers valgperiode samt valgperioden for personer som indgår i disses sammensætning, medregnes den tid som disse organer eller personer som udfører et hverv i henhold til de hidtidige bestemmelser til den af Forfatningen fastsatte embedsperiode.

Artikel 239

1. I en periode på 2 år fra Forfatningens ikrafttræden skal afgørelser truffet af Forfatningsdomstolen vedrørende manglende overensstemmelse mellem Forfatningen og love vedtaget inden dagen for Forfatningens ikrafttræden ikke være endelige og skal være underlagt Sejmens overvejelse. Sejm kan forkaste Forfatningsdomstolens afgørelse med 2/3 flertal og under tilstedeværelse af mindst halvdelen af det ved lov fastsatte antal medlemmer. Dette omfatter ikke afgørelser afgivet som følge af juridiske spørgsmål til Forfatningsdomstolen.
2. Behandlingen af sager påbegyndt inden Forfatningens ikrafttræden vedrørende Forfatningsdomstolens fastsættelse af almindeligt gældende lovfortolkning indstilles.
3. Fra dagen for Forfatningens ikrafttræden mister Forfatningsdomstolens afgørelser vedrørende fastsættelse af lovfortolkning deres almindeligt gældende gyldighed. Domstolens endelige domme og andre endelige beslutninger fra de offentlige myndigheder truffet under

hensyntagen til den af Forfatningsdomstolen fastsatte betydning af bestemmelser, i forbindelse med almindeligt gældende lovfortolkninger, forbliver i kraft.

Artikel 240

I en periode på et år fra Forfatningens ikrafttræden kan Finansloven dække et budgetunderskud ved at påtage sig forpligtelser i statens centralbank.

Artikel 241

1. Internationale aftaler som hidtil er blevet ratificeret af Den Polske Republik på baggrund af de på tidspunktet for ratificeringen gældende bestemmelser og offentliggjort i Lovtidende anses for aftaler ratificeret efter forudgående samtykke givet ved lov og Forfatningens artikel 91 finder anvendelse på disse, såfremt det af den internationale aftales indhold fremgår, at denne vedrører kategorier indenfor sager nævnt i Forfatningens artikel 89 Stk. 1.
2. Indenfor en periode på 2 år fra Forfatningens ikrafttræden forelægger Ministerrådet Sejmen en fortegnelse over internationale aftaler som indeholder bestemmelser som ikke er i overensstemmelse med Forfatningen.
3. Medlemmer af Senatet som er valgt inden dagen for Forfatningens ikrafttræden, som ikke er fyldt 30 år, beholder deres mandater til udløbet af den valgperiode, til hvilken de er valgt.
4. Samtidig bestridelse af et mandat som medlem af Sejmen eller Senatet og en funktion eller ansættelse som vedrører det i artikel 103 fastsatte forbud medfører mandatets udløb en måned efter Forfatningens ikrafttræden, medmindre medlemmet af Sejmen eller Senatet forudgående frasiger sig

funktionen eller ophører med ansættelsen.

5. Sager som er genstand for lovgivningsmæssig proces eller som er i gang ved Forfatningsdomstolen eller Rigsretten, og som er indledt inden Forfatningens ikrafttræden, gennemføres overensstemmende med de forfatningsmæssige bestemmelser gældende på tidspunktet for sagens indledning.
6. I en periode på 2 år fra Forfatningens ikrafttræden fastsætter Ministerrådet hvilke af Ministerrådets beslutninger og ministrenes og andre af regeringsadministrationens organers anordninger, som er truffet eller udgivet inden dagen for Forfatningens ikrafttræden, som kræver at de erstattes af forordning udgivet på basis af lov – overensstemmende med betingelserne fastsat i Forfatningens artikel 87, Stk. 1. og artikel 92 – og Ministerrådet forelægger Sejmen forslag herom indenfor en passende tidsfrist. I løbet af den samme tid forelægger Ministerrådet Sejmen lovforslag som fastsætter hvilke af de af regeringsadministrationens organers bestemmelser, udgivet inden Forfatningens ikrafttræden, der overgår til at blive beslutninger eller anordninger i henhold til definitionen i Forfatningens artikel 93.
7. De ved dagen for Forfatningens ikrafttræden gældende lokale vedtægter samt kommunale bestemmelser overgår til at blive lokale vedtægter i henhold til definitionen i Forfatningens artikel 87 Stk. 2.

Artikel 242

Følgende bestemmelser mister deres gyldighed:

- 1) Forfatningsloven af 17. oktober 1992 om de gensidige forhold mellem Republikken Polens lovgivende og udøvende magt samt om det territoriale selvstyre (Dz.U⁴⁰⁹. Nr 84, poz. 426, z 1995 r. Nr 38, poz. 184, Nr 150, poz. 729 oraz z 1996 r. Nr 106, poz. 488),
- 2) Forfatningsloven af 23. april 1992 om fremgangsmåden ved forberedelse og vedtagelse af Den Polske Republiks Forfatning (Dz.U⁴¹⁰. Nr 67, poz. 336 oraz z 1994 r. Nr 61, poz. 251).

Artikel 243

Den Polske Republiks Forfatning træder i kraft 3 måneder efter dagen for dens offentliggørelse⁴¹¹.

⁴⁰⁹ Lovtidende

⁴¹⁰ Lovtidende

⁴¹¹ Forfatningen blev offentliggjort 16/7-1997

Ordliste - Love.

Dansk:	Civilkodekset (civilretlige love er i dansk ret opdelt i en række specifikke love)
Polsk:	Kodeks Cywilny
Dansk:	Den Danske Republik Forfatning af 2. april 1997
Polsk:	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, NR 78 poz. 483) (zm. Dz.U. 2001 nr 28 poz. 319 26.03.2001 zm. Dz.U. 2006 nr 200 poz. 1471 07.11.2006 zm. Dz.U. 2009 nr 114 poz. 946 21.10.2009)
Dansk:	Familie- og formynderloven
Polsk:	Kodeks rodzinny i opiekuńczy
Dansk:	Forvaltningsloven
Polsk:	Kodeks Postępowania Administracyjnego
Dansk:	Retsplejeloven
Polsk:	Kodeks Postępowania karny, Kodeks Postępowania Cywilny
Dansk:	Straffeloven
Polsk:	Kodeks Karny
Dansk:	Lov om arbejde
Polsk:	Kodeks Pracy
Dansk:	Lov af 18/1-1951 om Fridage
Polsk:	USTAWA. z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy. (Dz. U. z dnia 19 stycznia 1951 r. z późn. zm)
Dansk:	Lov af 26/6-1982 om Rigsretten
Polsk:	Ustawa z dnia 26 marca 1982 o Trybunale Stanu (teksty jednolite: 2002 r. Nr 101, poz. 925 z późn. zm z późn. zm z późn. zm)
Dansk:	Lov af 15/7-1987 om Ombudsmanden
Polsk:	Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147, ze zm.)
Dansk:	Lov 8/3 1990 om det kommunale selvstyre
Polsk:	Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 1990-03-08 (tekst jednolity z dnia 2001-10-12 Dz.U. 2001 Nr 142, poz. 1591 z późn. zm)
Dansk:	Lov af 27/9-1990 om valg af Den Danske Republik Præsident
Polsk:	Ustawa z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 kwietnia 2010 r. (Dz.U. 2010 Nr 72 poz. 467)
Dansk:	Lov af 7/9-1991 om Undervisningssystemet
Polsk:	Ustawa z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty. (Tekst ujednolicony - zawiera zmiany wprowadzone ustawą z dnia 2 lipca 2004 r., która weszła w życie z dniem 21 sierpnia 2004 roku - Dz. U. z 2004 roku Nr 173, poz. 1808)
Dansk:	Lov af 29/12-1992 om radio og tv
Polsk:	Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (tekst jednolity: Dz.U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531 z późn. zm)
Dansk:	Lov af 23/12-1994 om det Øverste Kontrollammer
Polsk:	Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937 z późn. Zmian).
Dansk:	Lov af 9/5-1996 om udøvelse af mandat som medlem af Sejmen eller Senatet
Polsk:	Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Tekst jednolity Dz. U. z 2003 r. Nr 221, poz. 2199 z późn. zm)
Dansk:	Lov af 1/8-1997 om Forfatningsdomstolen
Polsk:	Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym z dnia 1 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 102, poz. 643).
Dansk:	Lov af 5/6-1998 om regeringsadministrationen i regionerne
Polsk:	Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie
Dansk:	Lov af 5. Juni 1998 om det regionale selvstyre
Polsk:	USTAWA z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1590 z późn. zm.),

Dansk:	Lov af 5. Juni 1998 om powiaternes selvstyre
Polsk:	Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (tekst jednolity – Dz.U. z 2001r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.)
Dansk:	Lov af 21/1-1999 om undersøgelseskommisioner
Polsk:	USTAWA z dnia 21 stycznia 1999 r. o sejmowej komisji śledczej (tekst jednolity – Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1218z późn. zm.)
Dansk:	Lov af 24/6-1999 om borgernes gennemførelse af lovgivningsinitiativ
Polsk:	Ustawa z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli (Dz.U. z 1999 r. Nr 62, poz. 688)
Dansk:	Lov af 6/1-2000 om børneombudsmanden
Polsk:	Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka. (Dz. U. z dnia 31 stycznia 2000 r. z późn. zm)
Dansk:	Lov af 9/11-2000 om Repatriering
Polsk:	Ustawa o repatriacji z dnia 9 listopada 2000 r. (tekst jednolity z dnia 13 marca 2004 r. Dz.U. Nr 53, poz. 532 z późn. zm)
Dansk:	Lov af 12/4-2001 om valg til Sejmen og Senatet
Polsk:	Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. (Dz. U z dnia 16 maja 2001 r. z późn. zm)
Dansk:	Lov af 21/6-2001 om beskyttelse af lejernes rettigheder og kommunale boligressourcer
Polsk:	USTAWA z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy. i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z dnia 10 lipca 2001 r. z późniejszych zmian).
Dansk:	Lov af 10/10-2002 om minimumsløn
Polsk:	ustawa z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę
Dansk:	Lov om landsdækkende folkeafstemning af 14/3-2003
Polsk:	Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. z 2003 r. Nr 57, poz. 507)
Dansk:	Lov af 13/6-2003 om tildeling af beskyttelse til udlændinge på Republikken Polens territorium
Polsk:	Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z dnia 21 lipca 2003 r. z późniejszych zmian)
Dansk:	Lov af 27/8-2004 om Tildelingen af Sundhedsydelse Finansieret af Offentlige Midler
Polsk:	Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135)
Dansk:	Sejmens Forretningsorden
Polsk:	Regulamin Sejmu